

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET
Juridiska institutionen

Förenta Nationerna och det nya reformförslaget

Uppsats för tillämpade studier 20 poäng

Internationellrätt HT 2005

Författare: Farid Haghdoost

Handledare: Per Cramér

Förkortningar

AU	African Union
CTBT	The Comprehensive Nuclear –Test Ban Treaty
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
G-4	The Group of Four
ILO	Internationell arbetsorganisation
NF	Nationernas Förbundet
NPT	The Non-Proliferation of Nuclear Weapons
PCIJ	The permanent Court of International Justice
SR	Säkerhetsrådet
UFC	The Uniting for Consensus
UNSC	United Nation Security Council
ICJ	International Court of Justice
NATO	National Association of Theatre Owners

Förklaringar

Accentuera	Framhäva tydligt, framhålla
Bipolar eller Bipolär	Med två poler, tvåpolig
Endossera	Överlåta
G-4	Se ovan förkortningar. Gruppen består av Brasilien, Indien, Japan, Tyskland och 30 medlemsländer. Länderna har föreslagit en reform inom Säkerhetsrådet.
Hegemoni	Ledning, ledande ställning
Inadekvat	Olämpligt
Multilaterala	Flersidig, med fler parter (avtal mellan flera länder)

Resolution	Beslut, utslag, uttalande som antas vid ett möte
Suveränitetsprincipen	innebär att varje stat har maktmonopol inom sitt eget territorium, att varje stat är självständig utåt och i förhållande till andra. Principen finns i FN-stadgans artikel 2 (1).
Veto	Nejröst som förhindrar ett beslut.
Unilateral	Ensidig, på en sida.
UFC	Se ovan förkortningar, Gruppen består av Argentina, Kanada, Italien, Mexico, Pakistan och 35 medlemsstater som gemensamt föreslagit en reform inom Säkerhetsrådet. Förslaget motarbetar G-4 reform förslag.
Warszawapakten	WP var en militärallians som existerade 1955-1991. Det bestod av länder i östblocket och bildades 14 maj, 1955 som en motvikt till västmakternas organisation, Nato. WP upplöstes officiellt den 1 juli 1991.

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställningar	9
1.2 Avgränsning	9
1.3 Källor och metod	9
1.4 Disposition	10
2. Reglering av internationell våldsanvändning	10
2.1 Tillkomsten av Nationernas Förbund under 1920-talet	12
2.2 Stadgan för Nationernas Förbund	13
2.3 Förenta Nationernas tillkomst 1945	15
2.4 Jalta	17
2.5 San Francisco-konferensen	17
3. Den kollektiva säkerheten	19
3.1 Våldsförbudet	19
3.2 Sanktioner	19
3.3 Säkerhetsrådets sammansättning	20
3.4 Vetorätten	20
3.5 FN:s Säkerhetsrådet befogenheter	21
3.6 Icke-militära sanktioner	22
3.7 Rätten till självförsvar	22
3.8 Skillnaderna mellan NF och FN	23
4. Det kalla kriget	25
4.1 När kalla kriget tog slut	25
4.2 En ny världsordning	26
5. Reformarbetets ursprung	28
5.1 Carlsson-kommission	29
5.2 Razali Planen	29
5.3 Reformförslag av Högnivåpanelen	30
6. Kofi Annans reformförslag	30
6.1 Två reformförslag om ny Säkerhetsråd	31
6.2 The grupp of Four (G-4)	32
6.3 African Union (AU)	33
6.4 The Uniting for Consensus (UFC)	34

7. Potentiella kandidater till det nya rådet	34
7.1 Kandidater från Asien	34
7.2 Indien	34
7.3 Japan	36
7.4 Pakistan	37
8. Kandidater från Afrika	39
8.1 Egypten	39
8.2 Nigeria	40
8.3 Sydafrika	40
9. Kandidater från Europa	41
9.1 Tyskland	41
9.2 EU	42
10. Kandidater från Latinamerika	44
10.1 Brasilien	44
10.2 Argentina	44
11. De nuvarande permanenta medlemsstaters ställning	44
11.1 Frankrike	44
11.2 Förenta Staterna	45
11.3 Kina	46
11.4 Ryssland	47
11.5 Storbritannien	47
12. Den svenska regeringens ställningstagande	48
13. Sammanfattning och slutsatser	49
14. Figurförteckning	
Figur.1	31
Figur.2	66

Källor	62
Litteratur	62
Propositioner	63
Resolution	63
Internet	63
Tidskrifter	64
Övrigt	65
Bilagor	65

1. Inledning

När andra världskriget tog slut raserades flera av Europas och världens ekonomier samt dessa politiska system. På initiativet av flera världsledare bildades Förenta Nationerna 1945 efter andra världskriget. Förenta Nationerna är en mellanstatlig organisation och var till formen en reviderad version av Nationerna Förbund. FN-stadgan undertecknades i San Francisco den 26 juni 1945¹ och dess grundläggande syfte anges i artikel 1:1 FN-stadgan;

”Dels vidtagna verksamma kollektiva åtgärder för att förebygga och undanröja hot mot freden samt för att undertrycka angreppshandlingar eller andra fredsbrott dels genom fredliga medel och i överensstämmelse med rättvisans och den internationella rättens principer tillrättalägga eller lösa internationella tvister eller saklägen, som kunna leda till fredsbrott”

Detta skulle främst åstadkommas genom ett kollektivt säkerhetssystem, byggt på enigt uppträdande av världens starkaste militära makter. Dessa stater skulle vid behov erhålla godkännande att använda sina gemensamma militära resurser för att förhindra mellanstatlig våldsanvändning. De fem segrarmakterna efter andra världskriget, Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA fick därför en central position i det kollektiva säkerhetssystemet som permanenta medlemmar i Säkerhetsrådet. De tilldelades också en vetorätt i frågor rörande beslut om sanktionsåtgärder. Säkerhetsrådets system byggdes på de globala maktförhållanden som rådde efter andra världskriget och idag ger emellertid denna maktindelning upphov till en instabilitet inom Säkerhetsrådet och uppfattas som alltmer otidsenlig.

Efter Berlinmurens och Sovjetunionens fall (1989 -1991) och terroristattacker den 11 september 2001 mötte FN och världen nya utmaningar och ett nytt hot. För att världsorganisationen skall motsvara dessa utmaningar i en instabil värld fordras ett modernt, effektivt och demokratiskt Säkerhetsråd. Under de senaste 60 åren har Säkerhetsrådet drabbats av massiv kritik från olika håll både från medlemsstater och

---

¹ Proposition, kommentarer till FN-stadgan 1946:196 s. 6

organisationer. Anledningen till detta är att Säkerhetsrådet inte har kunnat visa handlingskraft när det gäller att lösa konflikter. Världssamfundet anses inte vara effektivt och legitimt, när det gäller att upprätthålla sanktioner eller förebyggande av våld inför övergrepp i drabbade länder. Ett tydligt exempel på FN:s misslyckande är organisationens passivitet vid folkmordet i Rwanda² och den nu pågående humanitära katastrofen i Sudan. Därför resoneras det flitigt att det finns ett behov av att Säkerhetsrådet bör utvidgas för att vara mer transparent och representativt. Många kritiker gör gällande att FN behöver reformeras så att världsorganisationen förblir relevant i vår tid. Kritikerna hänvisar till att FN-stadgan antogs i en annan tid med ett annat geopolitiskt läge, därför anser en del att Säkerhetsrådets sammansättning bör expanderas.

När organisationen skapades ingick 51 medlemsstater i FN och Säkerhetsrådet bestod totalt av 11 medlemsstater varav sex icke-permanenta stater. Den enda förändringen inom Säkerhetsrådet som skett var under år 1965, då utökades antalet icke-permanenta stater från sex till tio platser. I dag har antalet medlemmar i generalförsamlingen ökat till 191 stater samtidigt som Säkerhetsrådet fortfarande består av femton stater.

Det bör nämnas att när FN grundades hade de fem permanenta medlemsstaterna huvudansvaret för världsorganisationens finansiering men även det ansvaret har också minskat under de senaste åren. Länder som Japan och Tyskland har numera en enorm teknologisk och ekonomisk betydelse. Dessa länder är reella stormakter inom statssamfundet. Bör de därmed även medges en formell stormaktsstatus i Säkerhetsrådet?

FN:s generalsekreterare Kofi Annan publicerade den 21 mars 2005 ett reformförslag³ om modernisering av Förenta Nationerna. Målet är att världsorganisationen måste reformeras för att erhålla legitimitet, eftersom större delar av världen inte är representerade i rådet. Reformförslaget väcker både entusiasm och oro hos medlemsstaterna, eftersom innehållet består av ett antal område särskilt, en förändring av maktförhållandena i Säkerhetsrådet.

---

² Folkmordet i Rwanda 1994

³ In Larger Freedom, Published by the United Nation Department of Public Information, se även www.un.org/lagerfreedom

1.1 Syfte och frågeställningar

Målet med detta arbete är att granska och analysera reformen inom FN-systemet. Den aktuella frågan som kommer att undersökas är om de fem permanenta stater är beredda att lämna ifrån sig sin vetorätt och minska sin maktposition inom Säkerhetsrådet.

En ytterligare fråga som är i högsta grad intressant, är om maktutövningen i Säkerhetsrådet reflekterar den globala verkligheten.

Därefter kommer jag att ta upp de effekter som kan följa av genom en utvidgning av Säkerhetsrådet. Jag vill också belysa vilka motkrafter dvs. vilka länder som kan komma att motsätta sig reformarbetet och om det finns stater i Säkerhetsrådet som inte är reformvänliga. Slutligen redogör jag den svenska regeringens ställningstagande till det nya reformförslaget.

1.2 Avgränsning

Jag har avgränsat mitt arbete på följande sätt; eftersom FN omfattar ett mycket utbrett område har jag koncentrerat mig på bakgrunden till det internationella samarbetet och Säkerhetsrådets sammansättning. Jag belyser först de problem som kan uppkomma vid en förändring av Säkerhetsrådet, för att sedan redovisa de fördelar och nackdelar som kan medfölja förändringen. Vidare bedömer jag att det inte finns plats i den här uppsatsen att beröra de humanitära, ekonomiska och sociala frågorna inom FN, eftersom det är ett stort område i sig.

1.3 Källor

Jag har använt litteratur rörande folkrätten som mina viktigaste källor, där den mest tongivande är Ove Brings, "FN-stadgans Folkrätt". Internet har varit en betydande tillgång för mitt sökande av material inom ämnet, där UN och globalpolicy:s hemsida givit många uppslag till artiklar och informationer. Jag har haft användning av artiklar i både kända inhemska och utländska tidskrifter i hela världen som till exempel den svenska tidskriften "Världshorisont" och den amerikanska tidskriften "Washington Times". Jag har också läst kommentarer till FN-stadgan och några av FN-

förbudets utgåvor samt generalsekreterarens reformförslag både på engelska och svenska (Under Större Frihet).⁴

1.4 Disposition

Jag har valt kronologisk disposition på grund av att uppsatsen bygger på en tidsföljd. Jag har inlett beskrivning på uppkomsten av internationellt samarbete och vilka faktorer som låg bakom. Därefter har jag fortsatt med FN-stadgans uppkomst ur ett historiskt perspektiv under 1945 och San Francisco konferensen samt bakomliggande orsaker för globalt samarbete. Jag har även berört kalla krigets slut och motsättningarna mellan öst och väst. Därefter har jag tagit upp tillkomsten av en reform inom FN-systemet och det nya reformförslaget för utvidgningen av Säkerhetsrådet. Jag kommer inte att ge något exakta svar på reformarbetets framtid och hur dessa problem skall lösas. Jag vill endast redogöra för hur olika medlemsländer förhåller sig till olika reformförslag.

2. Reglering av internationell våldsanvändning

Medeltidens internationella relationer i Västeuropa gav upphov till en internationell rätt som grundades på ett ömsesidigt kulturarv från grekisk och romersk civilisation, framför allt från den kristna religionen. Kyrkans roll medverkade till en förhållandevis likformig sammanslutning av europeiska stater och när denna maktfaktor bröts med reformationen sekulariserades även den internationella rätten.⁵

Den holländska diplomaten, Hugo Grotius brukar kallas folkrättens fader och år 1625 publicerades hans välkända verk om ”krigets och fredens rätt”. Grotius ansåg att vissa rättsregler ägde sitt ursprung från ett högre förnuft och som ligger i människans natur.⁶

Med det nationella statsamfundets uppkomst i Europa och i anslutning till den Westfaliska freden 1648, genererades villkoren för en internationell rättsordning av modernt slag. Under den tiden fick statsbegreppet ett stabilare grunddrag. Den internationella sedvanerätten som tidigare gällt för individer, furstendömen och religiösa sammanslutningar, blev nu av betydelse enbart för furstarna och staterna.⁷

---

⁴ Kofi Annans reformförslag som finns på FN:s hemsida www.un.org/largerfreedom

⁵ Bring Ove, Det folkrättsliga investeringsskyddet s. 23

⁶ Bring Ove, Mahmoudi Said, Sverige och folkrätten, s. 12

⁷ Bring Ove FN- stadgans Folkrätt s. 13 upplagan, 1.1

Principen om territoriell suveränitet blev fast erkänd och frågan om skydd av nationalstatens gränser blev central. Denna tid kännetecknades ändå inte av fredligt internationellt samarbete utan av varaktiga konflikter, krig och allianser. Det medförde att reglerna om krig, neutralitet och diplomati utvecklades. Först efter Napoleons fall skapades förutsättningar för en mer heltäckande folkrättslig utveckling.⁸ Under denna period erkände staterna ett stort behov av gemensamt säkerhetspolitiskt system. Detta medförde grunden till en utveckling där det internationella samarbetet initierades.

Det var den snabba tekniska utvecklingen under 1800-talet som drev fram de första mellanstatliga organisationernas samarbete. Europas diplomatiska historia påbörjades under Wienkongressen och efter de både Parisfrederna 1814 – 1815 dvs. efter Napoleonkrigen. Då skapades den första kollektiva säkerheten för Europa.⁹ Denna tid var början av ett samarbete mellan stormakterna England, Preussen, Ryssland, och Österrike. De fyra stormakterna samlades under denna tid regelbundet för att diskutera ”den europeiska freden” i syfte att förebygga nya krig. Å andra sidan skapade tsar Alexander I den Heliga alliansen som var en pakt för furstarna emellan som skulle utnyttjas för att värna monarken. Detta allianssyfte var att söka bevara den bestående ordningen gentemot angrepp från yttre och framför allt inre fiender.¹⁰

Vid kongressen i Aix-la Chapelle, år 1818 undertecknades en deklARATION av alla deltagande stater som accepterade folkrätten som en norm i de internationella förhållandena. Vid fredskonferensen i Paris 1856 kom tio stater att meddela offentligt den europeiska konserten¹¹, som en officiell institution. Röda Korset bildades året 1863 av Henri Dunant som ett nytt folkrättssubjekt och den internationella teleunionen grundades i Paris år 1865. Världspostföreningen startades i Bern år 1876 och den internationella Järnvägsunionen tillkom år 1890.

Sommaren 1899 samlades 20 regeringar i Haag på initiativet av den ryska tsaren för att få tillstånd till ett allmänt nedrustningsavtal, som istället blev en deklARATION om förbud mot

---

⁸ Ibid.s.13

⁹ Av Martti Koskenniemi, Den eviga freden, s. 69

¹⁰ Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration s. 157

¹¹ Stormakterna England, Preussen, Ryssland, och Österrike samlades under 1814-1815 regelbundet för att diskutera ”den europeiska freden” därmed var den s k Heliga alliansen bildad. Se p. 12 s. 13

dum-dumkolor. En konvention tillkom som etablerade den permanenta skiljedomstolen i Haag.¹² År 1907 anordnades andra fredskonferensen med resultatet att tretton konventioner upprättades om landkrig, sjökrig, neutralitetsrätten, skiljedom och non-interventionsprincipen. År 1918, efter drygt fyra års krigande rådde vapenstillestånd i Europa. Första världskriget hade satt sitt spår i Europa i en utsträckning som sällan för hade erfärits. Den 8 januari 1918 meddelade den amerikanska presidenten Wilson i ett tal sina välkända fjorton punkter. Dessa punkter blev accepterade av de dåvarande världsmakterna som grunden för det framtida internationella arbetet för återupprättande av freden och dess framtida säkerhet. Innehållet i dessa punkter var bl.a. upprättande av ett nationernas förbund och idén om en ny världsorganisation. De allierade makterna skulle leda arbetet med att bilda den nya världsorganisationen.¹³ Woodrow Wilson tillkännagav att staterna kollektivt måste ta ansvar för världens fred och säkerhet. Wilson ansåg att vägen till fred gick genom bildande av ett Nationernas Förbund, vars medlemmar ömsesidigt skulle garantera varandras säkerhet.

2.1 Tillkomsten av Nationernas Förbund under 1920-talet

Folkrättens historia inleddes vid undertecknande av Versaillesfördraget år 1919. I preambeln till Versaillestraktatet fastställde parterna att syftet med fördraget skulle vara att befrämja internationellt samarbete och internationell fred och säkerhet; ”The understanding of international law as the actual rule of conduct among Governments”.¹⁴ År 1920 grundades Nationernas Förbund, NF (League of Nation) på initiativ av USA:s president Woodrow Wilson. USA blev dock aldrig medlem NF. Nationernas Förbund blev en kraftlös organisation utan rätt till bindande beslut och dessutom utan USA:s medverkan. Året 1934 inträdde Sovjetunionen som medlem i världssamfundet och fem år senare blev landet uteslutet på grund av det finska vinter kriget.

2.2 Stadgan för Nationernas Förbund

Nationernas Förbund bestod av tre hörnpelare som byggde på vidmakthållande av den kollektiva säkerheten, nedrustningen och den fredliga tvistelösningen. NF kan anses vara

---

¹² Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s 16 upplaga; 1.1

¹³ Ahlin Per, Folkrätten i svensk säkerhetspolitik, s.46

¹⁴ Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s. 16 upplaga; 1.1

början till den kollektiva säkerheten där ursprungstankarna var att varje aggression var straffbar och varje hot mot freden var ett hot mot allas fred. I artikel 10 i NF-stadgan föreskrevs att medlemsstaterna skulle visa respekt för värnande av den territoriella integriteten och den politiska självständigheten för alla medlemmar gentemot aggression. Det var förbjudet att själv genomföra angrepp, likväl som det fanns en förpliktelse att försvara andra staters frihet från aggression. Varje krig eller hot om krig var en angelägenhet som berörde alla medlemsstater i samfundet.¹⁵

Vid krig skulle fredliga sanktioner sättas in och detta beslutades av varje enskild stat.¹⁶ Det var Nationernas Förbundsrad som rekommenderade om militära sanktioner för att upprätthålla NF-stadgan målsättningar. Varje medlem i rådet hade vetorätt. Det fanns dock inte någon möjlighet att tolka tydligt ur NF-stadgan vem som skulle besluta om sanktionerna eller vem som hade det yttersta ansvaret. Det var medlemsstaterna som skulle bära ansvaret, men en del av ansvaret skulle också ligga hos förbundet.¹⁷

I artikel 16 beskrevs att fredliga sanktioner skulle genomföras av medlemsstaterna medan militära sanktioner skulle utföras av NF:s råd. Detta ansågs av många inte vara ett tillräckligt säkerhetssystem, framför allt rörande militära medel.

Artikel 8 berörde nedrustningen i NF men det blev inte till någon framgång eftersom det fanns luckor i säkerhetssystemet. Regler om tvistelösning i NF var ett komplement till våldsförbudet med tanken att oenigheter kunde lösas på annat sätt än genom militära medel. Samfundet kunde inte komma överens om ett allomfattande tvistelösningsförfarande förenat med sanktioner och därför fanns det lägen där stater legitimt kunde starta ett krig för att avgöra en tvist.

Enligt Nationernas Förbundsakt skulle rådet omfattas av representanter för de allierade och förbundna huvudmakterna, samt fyra andra medlemmar i förbundet. De skulle därefter utses av förbundets församling. Syftet med detta var att de fem allierade stormakterna Frankrike, Förenta staterna, Italien, Japan och Storbritannien skulle få permanenta rådsplatser. I verkligheten bestod rådet från början av lika många permanenta

---

¹⁵ NF-stadgan artikel 11

¹⁶ NF-stadgan artikel 16

¹⁷ NF-stadgan artikel 10-11

som kortvariga medlemmar och detta medförde att Förenta staterna inte inträdde i förbundet.

Under tiden genomgick rådets sammansättning en rad ändringar och nya rådplatser kunde upprättas genom beslut av rådet med godkännande av församlingens majoritet. Det medförde att stormakterna fick permanenta platser vid inträde i förbundet (Tyskland 1926 och Sovjetunionen 1934). Det innebar i sin tur att antalet tillfälliga mindre stater i rådet ökade i förhållande till antalet permanenta stater.¹⁸ Ett antal medlemmar i rådet utsågs varje år för en period av tre år och det var inte möjligt till ett återval omedelbart efter första perioden, däremot kunde återval äga rum efter särskilt beslut av församlingen.

År 1922 beslutade samfundet att vid val av icke-permanenta medlemmar i rådet skulle församlingen ta hänsyn till världens huvudsakliga geografiska uppdelning, men även till de stora etniska grupperna och de skilda religiösa traditionerna.¹⁹

Akten i Nationernas Förbund skyddade medlemsstaternas suveränitet och oberoende genom vissa garantier från statssamfundet. En bindande grundregel om skiljedom infördes för de flesta mellanstatliga tvister och i Nationernas Förbundsakt lades grunden till ”The permanent Court of International Justice” (PCIJ) som fick sitt säte i Haag. Den Internationella arbetsorganisationen (ILO) grundades genom Versaillesraktens del XIII och syftet med detta var att organisationen skulle främja social rättvisa, förbättra arbetsförhållanden och levnadsstandarden i alla länder.²⁰

Från 1921 till 1930-talet utarbetades ett antal konventioner som bidrog till att den folkrättsliga normbildningen fördes framåt. Bland annat tillkom i Genèveprotokollet förbudet mot användning av kemiska och bakteriologiska vapen samt Haagkonventionen om medborgarskapslagar. Vändpunkten kom under 1930-talet då organisationen (NF) visade sig maktlös inför de stora politiska kriserna och medlemsländernas motsättningar. År 1931 ockuperade Japan Manchuriet eftersom området var av oerhörd

---

¹⁸ Proposition, Kommentarer till Förenta Nationernas Stadga 1946:196 s. 21

¹⁹ Ibid. s.22

²⁰ Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s. 17 upplagan, 1.1

vikt för både armén och industrin på grund av järnvägslinjen som trafikerade vägen mellan staden Mukden och hamnen Dairen.²¹

I samband med Japans invasion av Manchuriet började NF: s juridiska och säkerhetspolitiska struktur att brytas ned. Det ledde till att medlemsstaterna inte lyckades att samla sig till kraftfulla sanktioner i enlighet med förbundsakten. Tyskland som då styrdes av Adolf Hitler lämnade NF år 1933 följt av Japan och Italien. När Italien attackerade Etiopien 1935 hade Nationernas Förbund spelat ut sin roll på den internationella arenan. Inte heller blev det en förbättring när Hitler angrep Tjeckoslovakien år 1939.²²

2.3 Förenta Nationernas tillkomst 1945

I början av andra världskriget medgav NF: s medlemsstater misslyckandet med upprätthållande av en global världsorganisation. Nationernas Förbund som ett politiskt instrument kunde möjligtvis anses som misslyckat, däremot inte ett NF som teori. Under denna tid gav inte de starka staterna upp tanken på upprättande av ett kollektivt världsomfattande säkerhetssystem.²³

Reglerna i FN-stadgan har utformats med erfarenhet från motsvarande regler under mellankrigstiden enligt Nationernas Förbundsakt. Under sensommaren 1941 träffades Storbritanniens premiärminister, Winston Churchill och Förenta Staternas president, Franklin D. Roosevelt i hemlighet på ett fartyg i Placentia Bay utanför New Foundland. De diskuterade kriget men också hur freden skulle tryggas när kriget vunnits. Efter långa samtal enades dessa ledare om att upprätta en deklaration, med de principer som baserades på förhoppningar om en bättre värld efter krigets slut. Tre dagar senare daterades Atlantdeklarationen (The Atlantic Charter) som skulle komma att spela en betydande roll både på ett krigspsykologiskt som på ett folkrättsligt plan.²⁴ Deklarationen presenterades på ett möte i Washington i USA året därpå. Samtliga länder som deltog i

---

²¹ <http://www.fc.vxu.se/~dpalb02@student.vxu.se/>

²² www.fn.se, och www.sfn.se/page.asp?nodeId=112

²³ Bring Ove, FN- stadgans och världspolitik, s. 13, fjärde upplagan

²⁴ Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s. 18 upplaga; 1.1

mötet och som stred mot det nazistiska Tyskland, det fascistiska Italien och Japan, i det pågående kriget, ställde sig bakom Atlantdeklarationen.

Sju punkter²⁵ i Atlantdeklarationen togs med i FN-stadgan. Den åttonde punkten beskrev förhållandena om hur USA och Storbritannien skulle arbeta för att upprätta ett internationellt permanent säkerhetssystem.²⁶ Atlantdeklarationen skulle komma att godkändes av tjugosex stater efter Pearl Harbor i kampen mot axelmakterna.

Namnet Förenta Nationerna föreslogs av Franklin D: Roosevelt och meddelades i Washington. Där fick förslaget och principerna stöd av Sovjetunionen, Kina, nio latinamerikanska stater, fem brittiska allierade och exilregeringar från Europa. Under de kommande åren samlades stormakterna USA, Storbritannien, Sovjetunionen och Kina vid flera tillfällen för att diskutera hur den nya internationella fredsorganisationen skulle utformas i framtiden. Frankrike var tills vidare uteslutet ur de storas klubb.

Den s.k. Fyrnationsdeklarationen (Four Nation Declaration) arbetades fram i Moskva av fyra utrikesministrar från Sovjet, USA, Storbritannien och Kina och innehållet i deklarationen handlade om allmänna principer för en enad aktion i krig och fred. Den fjärde punkten lydde; ”That they recognize the of establishing at the earliest practicable date a general practicable date a general international organization, based on he principle of the sovereign equality of all peace-loving states, and open to membership by all such states, large and small, for the maintenance of international peace and security”.²⁷

I december 1943 möttes Roosevelt, Churchill och Stalin i Teheran för ett undertecknade, vad deras utrikesministrar hade kommit fram till när det rörde samarbete både i krig och i fred. Under toppmötet bestämde sig stormakterna att de var beredda att bilda en världsorganisation för att främja fred och säkerhet i världen. Det preliminära förslaget för hur denna nya globala säkerhetsorganisation skulle se ut utarbetades av dessa fyra stormakter i Dumbarton Oaks i Washington DC år 1944.

Det beslut som fattades i Dumbarton Oaks var att förslaget skulle bestå av två huvudsyften, där den ena var att försvara internationell fred och säkerhet och den andra

---

²⁵ Se bilaga, s 65.

²⁶ Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s.19, upplagan, 1.1

²⁷ Ibid.s.20

att skapa mellanstatligt samarbete i ekonomiska, sociala, kulturella och humanitära frågor. De ”fyra stora” Sovjet, USA, Kina och Storbritannien bestämde att de skulle inneha en viss särställning i FN:s Säkerhetsråd pga. sitt speciella ansvar för fred och säkerhet. För det första skulle de erhålla varsin permanent plats och för den andra skulle de tillmätas särskilda voteringsregler (vetorätten) i besluten. Senare beslutade de fyra att Frankrike skulle få en permanent plats i Säkerhetsrådet och följaktligen blev det introduktionen till idén om ”de fem stora”.²⁸

2.4 Jalta

Den 4 februari 1945 samlades de tre stormakternas ledare Roosevelt, Stalin och Churchill i Jalta för ett avgörande möte om omröstningsreglerna i det framtida Säkerhetsrådet. Under denna konferens accepterade dessa stormakter en text som Roosevelt förslagit som innehöll de grundläggande principerna om Säkerhetsrådet. Den sovjetiska ledningen krävde att FN:s medlemskrets skulle omfatta minst två eller tre sovjetrepubliker. Denne tanke godtogs först motvilligt av andra närvarande. Senare under konferensen ändrade Storbritannien och USA sitt ställningstagande och det sovjetiska kravet fick stöd att tilldela Ukraina och Vitryssland en speciell status.²⁹

2.5 San Francisco-konferensen

San Francisco-konferensen skulle på ett betydande sätt bidra till den folkrättsliga normbildningen och 50³⁰ stater inbjöds att delta i konferensen. De inbjudna staterna var bland annat Sovjet, Kina och Storbritannien som förklarat krig mot axelmakterna den 1 mars 1945. Mötet i San Francisco bestod huvudsakligen av europeiska och nordamerikanska industriländer. Av de deltagande länderna var 35 stater tätt förbundna med USA och fem stater stod nära Sovjetunionen. Endast tio alliansfria länder var representerade. Konferensens syfte var att skapa en effektivare fredsorganisation än det som NF representerat. Huvudsyftet var att framställa en slutgiltig fördragstext för inrättande av en global organisation för upprättande av fred och säkerhet.³¹ På agendan i

---

²⁸ Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s. 20 upplaga; 1.1

²⁹ Claude Inis L, Swords into plowshares, s. 53, upplaga 3 rev. ed

³⁰ Polen blev senare den femtioförsta medlem staten i FN

³¹ Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration s. 116

San Francisco-konferensen var utgångspunkten hur medlemsstaterna skulle förhindra krig och aggression för att skapa fred i världen. Ledarna för de deltagande länderna - som slutit sig samman för att stoppa kriget - var övertygade om behovet av en organisation som kunde hindra framtida krig och skapa ett varaktigt fredstillstånd. Själva syftet med FN utläses enklast ur inledningen till FN-stadgan med följande ord; ”Vi, de förenade nationernas folk beslutna att rädda kommande släktled undan krigets gissel, som två gånger under vår livstid tillfogat mänskligheten outhärliga lidandet...”.³²

Under toppmötet i San Francisco var delegationerna medvetna om att den blivande FN-stadgan skulle innehålla en uppräknning av folkrättsliga principer som reglerade staternas relationer i allmänhet. Det handlade om principer om staters likställighet och territoriella integritet, icke-bruk av våld och fredlig lösning av tvister och om folkets självbestämmande rätt mm, kombinerade med en kodifiering av gällande allmän folkrätt dvs. sedvanerätten.³³

Samtliga stater i världen skulle ta ett gemensamt ansvar för att bevara den mellanstatliga militära säkerheten, där det viktigaste var upprättande av kollektiv säkerhet. Ett kraftfullare system än FN-stadgan där huvudsyftet skulle kompletteras med starkare makt mot den angripande parten. I San Francisco avgjordes följaktligen att Kina, Frankrike, Sovjetunionen, Storbritannien och USA skulle inneha en särskilt stark position inom Säkerhetsrådet. Dessa länder skulle inta status som permanenta medlemmar i rådet där var en av dem skulle ha vetorätt över rådets beslut. Målsättningarna som åvilade Säkerhetsrådet krävde att rådets sammansättning någorlunda motsvarade de verkliga maktförhållandena. Dvs. ansvaret för freden och säkerhetens bevarande, måste i högre grad tillkomma de stater som genom sina resurser, var i ställning att uppbära detta ansvar.

Förslaget motarbetades kraftfullt av de länder vilkas invånare också stridit och dött i kriget mot fascismen, men de segrande stormakterna fick dock övertaget. Redan några månader tidigare bestämdes av Churchill, Roosevelt och Stalin en utformning av fördragstexten.

---

³² Göran Melander och Ingrid Segerstedt Wiberg, FN för en tryggare värld, s.13

³³ Bring Ove, FN- stadgans Folkrätt, s. 23 upplaga, 1.1

En av huvudorsakerna varför de fem permanenta staterna fick en särställning under San Francisco konferensen var att vetorätten skulle spela en avgörande roll när stormakterna befinner sig i konfrontation med varandra. Vetorätten skulle effektivt förhindra en sådan utveckling.³⁴ Vid val av rådsmedlemmar skulle hänsyn tas till medlemmarnas insatser i förbundet och här fanns kravet på medlemmarnas lojalitet till organisationen och deras företagsamhet i likhet med organisationens syfte. I vilken grad staten engagerade sig i organisationen skulle också uppmärksammas. Dessutom skulle det geografiska läget beaktas beträffande val av Säkerhetsrådets icke-permanenta stater. Vid FN:s grundande började man med en oskriven överenskommelse om att de sex icke-permanenta medlemmarna skulle vara en stat från Västeuropa, en från Östeuropa, två från Latinamerika, en från den islamiska världen och slutligen en stat utanför Europa men tillhörande brittiska samväldet.³⁵

3. Den Kollektiva säkerheten

3.1 Våldsförbudet

FN-stadgans kollektiva säkerhetssystem utgör från ett absolut förbud mot mellanstatlig våldsanvändning. Förbudet är inte ett syfte utan ett medel för att uppnå stadgans mål.

FN-stadgan strävar efter förhandlingar, preventiv diplomati, FN-övervakning, fredsbevarande operationer, förebyggande och dämpande av väpnade konflikter eller nedtoning om en konflikt uppstår dvs. förbud mot våld eller hot om våld enligt artikel 2 (4) FN-stadgan. Denna regel förespråkar samarbetsvillighet mellan medlemsstater genom diplomatiska och fredsbevarande insatser för att nå en fredlig lösning på tvister.³⁶

3.2 Sanktioner

FN:s Säkerhetsråd innehar huvudansvaret för upprättandet av internationell fred och säkerhet och medlemsstaterna har medgivit Säkerhetsrådet sin skyldighet att agera på deras vägnar.³⁷ Det innebär att Säkerhetsrådet kan besluta om militära åtgärder och har

---

³⁴ Tio tycker om FN Svenska FN-förbundet s. 31, Redaktör: Karin Backström, Lasse Berg

³⁵ Finn Friis Förenta Nationerna, Mål, Medel och Verksamhet. s. 47

³⁶ Bring Ove, Mahmoudi Said, Sverige och folkrätten, s. 81-82

³⁷ Artikel 24 (1) FN-stadgan

befogenhet att begära från medlemsstater ekonomiska eller andra sorters sanktioner mot en stat som bryter mot eller hotar freden och säkerheten i världen.

3.3 Säkerhetsrådets sammansättning

FN-stadgans kapitel V handlar om Säkerhetsrådets sammansättning, uppgifter, befogenheter och arbetsmetoder. FN:s Säkerhetsråd har 15 medlemmar och av dessa är fem permanenta stater. De tio övriga tillfälliga medlemmarna väljs av generalförsamlingen för en mandatperiod om två år och det är inte möjligt för ett omval för en avgående medlem.³⁸ Enligt stadgan utses varje år fem tillfälliga medlemmar med hänsyn till en skälig geografisk fördelning. Omröstningsreglerna i Säkerhetsrådet är betydelsefulla och varje medlem i rådet har en röst.³⁹ För beslut i procedurfrågor krävs bifall av nio medlemmar och för beslut rörande intressefrågor behövs beviljande av nio medlemmar samt däribland dem Säkerhetsrådets fem permanenta medlemmar.

3.4 Vetorätten

En permanent stat kan förhindra en resolution rörande en intressefråga som skall antas genom att lägga sitt veto. Vetorätten är de permanenta stormakternas ensamrätt och den är viktig i situationer där stormakterna befinner sig i konfrontation med varandra. Varken Sovjetunionen eller USA skulle ha ratificerat FN-stadgan utan vetorättsbestämmelsen.⁴⁰ Vetorätten kan därför fungera som en säkerhetsventil i FN-systemet som tillförsäkrar att det kollektiva säkerhetssystemet inte ger upphov till stormaktskonflikter.⁴¹ Om en permanent medlem inte stödjer ett beslut men vill inte stoppa det genom ett veto kan denne avstå från att rösta.

3.5 FN:s Säkerhetsråds befogenheter

Som nämnt ovan har medlemsstaterna⁴² överlåtit huvudansvaret för upprättande av internationell fred och säkerhet på Säkerhetsrådet. Rådet skall verka i överenskommelse

---

³⁸ Artikel 23 FN-stadgan

³⁹ Artikel 27 FN-stadgan

⁴⁰ Vårt Globala Grannskap s. 221, Svenska FN-förbundet

⁴¹ Claude Inis L, Swords into plowshares, s. 156-157, upplaga 3 rev. ed

⁴² Artikel 24(1) FN-stadgan

med Förenta Nationernas ändamål och principer.⁴³ Det finns särskilda befogenheter i FN-stadgans kapitel VI, VII VIII och XII som hänvisar till artikel 24 punkt (2). Det finns även andra befogenheter för rådet än de särskilda befogenheter som är uttryckligt angiven i stadgan. Artikel 25 i stadgan ger beslut i Säkerhetsrådet en juridisk bindande effekt. ”Förenta Nationernas medlemmar samtycker till att godta och verkställa Säkerhetsrådet beslut i överensstämmelse med denna stadga.”

Denna regel kan ses som ett komplement till den mer allmänt formulerade lojalitetsprincipen i artikel 2 (5) FN-stadgan. Denna artikel sammankopplats ofta med kapitel VII i stadgan som ger Säkerhetsrådet mandat att vidta tvångsåtgärder ”enforcement measures” för att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Som huvudregel är Säkerhetsrådets beslut utanför kapitel VII:s ram bara rekommendationer men i kapitel VI finns ett undantag gällande fredlig lösning av tvister.

Enligt artikel 33 (2) skall Säkerhetsrådet när det är nödvändigt ”uppfodra parterna” i en säkerhetshotande tvist att lösa denna genom fredliga medel.⁴⁴

Det innebär en skyldighet för medlemsstaterna ifall när internationell fred och säkerhet hotas, söka uppnå en lösning genom förhandling, undersökningsförfarande medling, förlikningsförfarande, skiljedom, rättsligt avgörande genom anlitanande av regionala organ eller genom andra fredliga medel efter eget val.

Om de tvistande parterna misslyckas med att lösa tvisten genom de medel som fastställts i artikel 33 skall parterna hänskjuta tvisten till Säkerhetsrådet.⁴⁵ Säkerhetsrådet har dessutom behörighet att besluta om sanktioner i händelse av hot mot freden, fredsbrott och angreppshandling. Artikel 39 i FN-stadgan fastställer att Säkerhetsrådet kan slå fast ett kvalifikationsbeslut, vilket medför att den fortsatta hanteringen av den aktuella situationen överförs från medlemsnivå till Säkerhetsrådsnivå.⁴⁶

---

⁴³ Artikel 24(2) FN-stadgan

⁴⁴ Bring Ove, FN- stadgans och världspolitik, s. 248, fjärde upplagan Stockholm

⁴⁵ Artikel 37 FN-stadgan

⁴⁶ Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration s. 118

3.6 Icke-militära sanktioner

Det ligger också i Säkerhetsrådets kompetens att besluta om icke-militära sanktioner mot en stat som bedöms utgöra ett hot mot fredstillståndet. Dessa sanktioner kan bestå av avbrytande av ekonomiska förbindelser, inskränkningar av internationella kommunikationer och även diplomatiskt uteslutande från den internationella arenan.⁴⁷ Om det visar sig att de icke-militära sanktionerna är otillräckliga har Säkerhetsrådet möjlighet att ingripa med militära medel för att upprätthålla internationell fred och säkerhet.⁴⁸

För att Säkerhetsrådet skall kunna agera med militärt ingripande försäkrar medlemsstaterna att på rådets uppmaning ställa stridskrafter till dess förfogande. På så vis skapas gynnsammare förutsättningar för Säkerhetsrådets agerande.

FN-stadgans artikel 43 berör medlemsstaternas bidrag till militära operationer i FN och dessa bidrag bestäms genom ett avtal mellan Säkerhetsrådet och de enskilda medlemsstaterna. Det är en plikt för medlemsstaterna, eller vissa av dem efter Säkerhetsrådets avgörande, att genomföra sanktionsbeslut.⁴⁹ Medlemsstaterna har en förpliktelse till gemensamt bistånd vid genomförande av säkerhetsbeslut.

3.7 Rätten till självförsvar

Våldsförbudet i 2 (4) kan ge intrycket att FN-stadgan allmänt förbjuder mellanstatligt våld eller rent av att FN-systemet bygger på idén om absolut icke-våld. Detta våldsförbud förändras genom rätten till självförsvar i artikel 51. I verkligheten har det visat sig att artikel 51 åberopas som stöd för våldsanvändningen i alla möjliga och omöjliga situationer. Rätten till självförsvar uttrycks i artikel 51 i FN-stadgan och beskriver att alla insatser som medlemmar företar skall rapporteras till Säkerhetsrådet. Dessa insatser skall påverka rådets rätt och skyldighet att handla på det sätt som de finner nödvändigt för att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Artikel 52 och 53 i stadgan legitimerar inrättandet av regionala överenskommelser eller organ för säkerställande av global fred och säkerhet men dessa skall endast vara biträdande till det globala FN-systemet.

---

⁴⁷ Ibid. s. 118-119

⁴⁸ Artikel 42 FN-stadgan

⁴⁹ Artikel 48(1) FN-stadgan

Dessa regionala organisationer kan exploateras av Säkerhetsrådet och de har inte befogenhet utan rådets bemyndigande att tillgripa tvångsåtgärder självständigt. Det är emellertid tvivelaktigt om det med tvångsåtgärder i detta sammanhang enbart menas militära sanktioner eller om begreppet också omfattar ekonomiska sanktioner.⁵⁰

Aggressionsbegreppet spelade en avgörande roll under NF:s tid. Det fanns inte ett behov av en aggressionsdefinition eftersom förbundsmedlemmarna hade förbundet sig att skydda varandra mot yttre aggression. Vid händelse av sådan aggression skulle medlemsstaterna vidta ekonomiska åtgärder mot aggressorn. Medlemsstaterna kunde själva fastställa när aggression förelåg och vilken stat som var angriparen.

FN-stadgan förbjuder aggression mot angriparen och medlemsstaterna bör inte agera individuellt när en aggressionshandling inträffar. Enligt artikel 39 i FN-stadgan har Säkerhetsrådet ansvaret att fastställa befintligheten av hot mot freden, fredsbrott eller angreppshandling, ”Any threat to the peace, breach of the peace or act” vid aggression kan därför Säkerhetsrådet utöva sin makt och intervensera för att återställa ordningen.⁵¹ Om Säkerhetsrådet är övertygad om att det föreligger ett hot mot freden finns det en möjlighet för rådet att agera enligt stadgan.

Det krävs inget fastställande om hotet eventuellt har karaktär av fredsbrott eller aggressionshandling. Samtidigt finns en möjlighet för Säkerhetsrådet att av politiska skäl rubricera en handling som aggression, eftersom det ökar opinionen mot den angripande eller störande staten.

3.8 Skillnaderna mellan NF och FN

Nationernas Förbund utformades som en sammanslutning av suveräna stater och när NF skapades efter första världskriget var bristen i världsorganisationen att beslutfattandet var decentraliserade. I NF: s råd ägde nämligen varje medlem vetorätt. NF: s centrala organ förbundsrådet kunde visserligen tillråda ett militärt ingripande till hjälp för ett land som föll för aggression. NF: s stadga förbjöd inte krig men i grunden låg tolkningen och

---

⁵⁰ Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration s, 118-119

⁵¹ Artikel 39 FN-stadgan

tillämpningen av förbundsakten på medlemmarna själva. I själva verket berodde NF: s misslyckande på att det förelåg stora brister i utformningen av förbundsakten.

Under NF:s tidsperiod förband sig medlemmarna att skydda varandra mot yttre aggression. Varje medlem hade förpliktelsen att individuellt vidta ekonomiska sanktioner mot angriparen. Förbundet föreslog dessutom vilka väpnade sanktioner som skulle tillgripas av medlemsstaterna gentemot en aggressor. Nationernas Förbund upplöstes slutgiltigt och formellt år 1945.

FN utformades även av suveräna stater men den kollektiva säkerheten inom FN är mer centraliserad.⁵² Det är Säkerhetsrådet som fastställer existensen av hot mot freden, fredsbrott eller angreppshandling. Förenta Nationernas Säkerhetsråd är konstruerat på samma principer som Nationernas Förbundsakt⁵³ och tanken vid San Francisco konferensen var att ge organisationen närmast monopol på våldsanvändningen. Säkerhetsrådet kan lägga fram förslag eller fatta beslut om vilka åtgärder som skall vidtas i syfte att upprätthålla eller återställa fred och säkerhet.

De beslut som Säkerhetsrådet vidtar är bindande för medlemmarna,⁵⁴ där rådet också kan fatta beslut om ekonomiska sanktioner och hindrande av diplomatiska förbindelser.⁵⁵ Reglerna om Säkerhetsrådets sammansättning är fullständigt formulerade i FN-stadgan till skillnad från reglerna som fanns i Nationernas Förbundsakt.⁵⁶

Vidare finns det möjlighet för Säkerhetsrådet att besluta om väpnade sanktioner med militära medel tillhörande FN:s medlemmar. Om en medlemsstat överfalls eller hotas av en angripare finns inte möjligheten för FN att på förhand påbörja en militär aktion mot inkräktaren. Endast i vissa osannolika situationer kan rådets permanenta medlemmar införa en hjälpaktion, om de är eniga.

---

⁵² FN-stadgan artikel 39

⁵³ Proposition, Kommentar till FN-stadgan 1 946:196 s. 22

⁵⁴ FN-stadgan artikel 25

⁵⁵ FN-stadgan artikel 41

⁵⁶ Proposition, Kommentar till FN-stadgan 1 946:196 s. 23

4. Det Kalla kriget

Säkerhetsrådet är Förenta Nationernas mäktigaste organ och domineras av den Westfaliska politiska rationaliteten.⁵⁷ Redan från starten strukturerades organisationen på en felaktig maktfördelning mellan olika länder inom Säkerhetsrådet. Den världspolitiska situationen mellan stormakterna utvecklades till ett kallt krig där USA och dess allierade stod i första hand mot Sovjetunionen.

Förenta Nationerna har alltid uppfattas som ett redskap i händerna på de två blocken under hela kalla kriget. Stormakterna har under denna period förhindrat Säkerhetsrådet att utöva sin exceptionella rätt att upprätthålla den kollektiva säkerheten.

Detta medförde att rådet blev ett tandlöst organ som inte motsvarade organisationens förväntningar. Motsättningarna mellan stormakterna lamslog allt samarbete i rådet och det blev alltmer ohållbart att genomföra insatser i den miljön. De fem ständiga medlemmarna kontrollerade Säkerhetsrådsarbetet kontinuerligt och när det existerade starka nationella intressen drevs frågan utan större hänsyn till de tio valda icke-permanenta medlemmarna.

Från 1945 till 1995 antogs 1000 resolutioner, varav tre av dessa antogs under 1990-talet. Anledningen till detta var den scenförändring som skedde inom världspolitiken efter Berlinmurens fall år 1989.⁵⁸ Sovjetunionen bojkottade under viss period allt arbete inom FN:s Säkerhetsråd. Under de tjugo första åren var vetot enbart en sovjetisk försvarsåtgärd.

Från 1946 till 1986 utnyttjade Säkerhetsrådets fem permanenta medlemsstater vetorätten vid 242 tillfällen, varav Sovjetunionen stod för hälften.⁵⁹ Kalla kriget lamslog alltså mycket av FN:s arbete.

4.1 När det Kalla kriget tog slut

Sedan Berlinmurens fall år 1989 och kalla krigets slut har hotet mot den globala säkerheten förändrats. Hotet om kärnvapenkrig mellan Förenta Staterna och

---

⁵⁷ Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration s. 126

⁵⁸ Ahlin Per (red), Tandlös eller Tiger, sju uppsatser om FN, s.71

⁵⁹ Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration s. 126 fotnot nr. 316

Sovjetunionen som kunde ha omintetgjort vår civilisation är nästan över. Den politiska motsättningen mellan de två supermakterna som begränsade FN: s handlingsmöjligheter har minimerats avsevärt. Under kalla kriget kunde nästan ingen av supermakterna kompromissa om konflikterna. Enbart vid tre tillfällen var de överens om att fatta enhälligt beslut om sanktioner i Säkerhetsrådet.

Det ena tillfället var när Nordkorea angrep Sydkorea där de fem permanenta staterna ansåg att detta utgjorde ett brott mot fred och säkerhet i världen. Senare beslutade Säkerhetsrådet om ekonomiska sanktioner mot Rhodesia och Sydafrika.⁶⁰ När Irak ockuperade den 2 augusti 1990 Kuwait, blev det för första gången efter kalla kriget slut, en snabb kollektiv åtgärd från Säkerhetsrådet. Rådets medlemmar beslutade om kollektiva ekonomiska och militära sanktioner mot aggressorn.⁶¹

Samma år antogs en resolution av FN: s Säkerhetsråd som gav USA rätt att ingripa med militär makt för att försäkra hjälpsändningar till de nödlidande i Somalia. Detta var ett historiskt beslut som aldrig tidigare hänt i FN: s historia. Senare följde ett vapenembargo mot före detta Jugoslavien.

När Mikhail Gorbachev i en artikel⁶² beskrev sina idéer kring betydelsen av FN, hade en ny tidsålder inletts och det bidrog till ett dramatiskt genombrott av den sovjetiska politiken gentemot Förenta Nationerna. Förändringen av Sovjetunionens politik lade grunden till ett nytt skede för FN.⁶³

4.2 En ny världsordning

Efter första världskriget hävdade den brittiska geopolitikens fader Halford Mackinder⁶⁴ att den blivande makten skulle komma att koncentreras till två maktsystem. Det handlade dels om kontinentalmakten i det eurasiska hjärtlandet dvs. Ryssland eller före detta Sovjetunionen, dels sjömakten eller ömakten i det atlantiska området dvs. Storbritannien

---

⁶⁰ Ibid. s. 127-128

⁶¹ SC Res 678 1990 On the invasion of Kuwait

⁶² Reality and Safeguards for a Secure World

⁶³ Müller, Joachim W. Reforming the United nation, s. 33

⁶⁴ Bjöl Erling, Internationell Politik, s. 21, Halford Mackinder var chef för London School of Economics mellan 1903-1908

och sedan USA. Hans granskning var att världen kommer att utvecklas mot en militär öst-västindelning och mot ett bipolärt maktpolitiskt system.⁶⁵

Halford Mackinders teori var grundad på begreppet ”världsön” som var uttryck för Europa, Asien och Afrika och Kärnlandet blev beteckningen för Östeuropa, Ryssland och Sibirien samt ”historiens gångjärn” för Östeuropa. Han klargjorde att kärnlandet styrde världsön och den som kontrollerade världsön behärskade världen.⁶⁶ Därefter speglades 1900-talet av denna tes och under detta århundrade stod de två supermakterna ständigt mot varandra. Senare verifierades denna teori med upprättande av NATO och Warszawapakten efter andra världskriget.⁶⁷ Innebörden av geopolitik är att det är ett folks och en stats geografiska läge som avgör vilken slags utrikes- och säkerhetspolitik den kommer att genomföra.

Sovjetväldets sönderfall har ändrat den politiska geografin i världen och när det kalla kriget tog slut kvarstod USA som enda supermakt i världen. Svante Karlsson menar att världsordning är ett system som etableras av en eller flera stater med formella och informella regler som bevarar och reproducerar systemet. Den och de stater som övervakar världsordningen brukar kallas för hegemoniska makter menar han. Enligt Karlsson hade världsordningen etablerats genom öst-västkonflikten och var den mest dominerade konflikten i världen. Grundtanken var monoopolet över kärnvapenmakten med strukturen som en världsomfattande militärindustriell kultur. Svante Karlsson hävdar vidare att vi bevittnar en militär världsordning som har varit baserad på två hegemoniska makter som nu är på väg att ersättas av en hegemonisk makt, USA.⁶⁸

I USA har man länge diskuterat att geopolitiken är på väg att ersättas av något som kallas för geoekonomi. Det innebär att de militära och strategiska faktorerna inte längre avgör nationernas makt och storhet utan produktivitet, innovation, utbildning och konkurrenskraft är i stället avgörande faktorer.⁶⁹ Efter den 11 september 1990 hävdade

---

⁶⁵ Ahlin Per och Wrange Pål, Den eviga freden, s.31

⁶⁶ Bjöl Erling, Internationell Politik, s. 21, Halford Mackinder hävdade detta i sin bok, Democratic Ideals and Reality

⁶⁷ Ahlin Per och Wrange Pål, Den eviga freden, s.31

⁶⁸ Karlsson Svante, Freds- och konfliktkunskap studentlitteratur, tredje upplagen s 244, 268, 270,

⁶⁹ Ahlin Per och Wrange Pål, Den eviga freden, s.31

före detta amerikanska presidenten Bush⁷⁰ att en ny världsordning kommer att ersätta djungelns rätt med lagens. Han framförde att en ny världsordning hade skapats och att lagen ställs mot brottslingen och världssamhället mot den enskilde aggressorn.⁷¹

Björn Hettne anser att före terroraktionerna mot World Trade Center den 11 september 2001, kunde man diskutera olika världsordningsalternativ. Efter attackerna och de medföljande krigen mot Afghanistan och Irak kan man distinkt konstatera den verkliga förändringen som inträffat i världsordningen. Han påstår att denna ordning är unilateral snarare än multilateral inte ens regional politik dvs. det är supermakten som anger riktlinjerna vilket, Irakkriget tydlig visade. Hettne menar att problemet är att de internationella organisationerna kommer att skadas och att en världsordning som är dominerad av en supermakt inte kommer att vara livsduglig.⁷²

5. Reformarbetets ursprung

När USA och Storbritannien ockuperade Irak utan Säkerhetsrådets mandat och godkännande var det en förvarning om rådets begränsningar. Detta var ett tecken på att stormakterna är beredda att agera utanför rådets ramar när starka nationella intressen står på spel. Reformarbetet inom FN-systemet har stått på världssamfundet dagordning ända sedan kalla kriget avvecklades men medlemsstaterna har under många år inte kunnat nå en gemensam lösning för att diskutera reformarbetet.

Säkerhetsrådets reformarbete startades redan under 1990-talet framför allt på grund av konflikter i Irak och Rwanda men också på grund av utökningen av antalet medlemmar i generalförsamlingen under kalla kriget. De som kritiserade Säkerhetsrådet framförde krav på ändringar och krävde sju förändringar. De begärde att rådet skulle bli mer; 1) representativt, 2) ansvarigt, 3) legitimt, 4) demokratiskt, 5) öppet, 6) effektivt 7) rättvist och opartiskt (ingen dubbel moral).⁷³

---

⁷⁰ Nuvarande amerikanska presidentens fader

⁷¹ Ahlin Per och Wrange Pål, Den eviga freden, s.31

⁷² www.DN.se artikel av Per Ahlin 2003-11-20

⁷³ Artikel av James Paul och Céline Nahory, www.globalpolicy.org/security/reform/2005/0713

5.1 Carlsson- Kommission

I slutet av 1980-talet samlade den tyske förbundskanslern Willy Brandt medlemmar ur de kommissioner som arbetade med olika globala frågor inom FN-systemet. En av de kommissionerna för globalt samarbete leddes av Ingvar Carlsson och samfundets tidigare generalsekreterare Shridath Ramphal från Guyana.

Denna kommission bestod av 26 medlemmar från hela världen och arbetade åren 1992-1994. Kommissionen sammanträdde mer än tiotal gånger och genomförde ett flertal möte med akademiker och företrädare för det civila samhället.⁷⁴

Kommissionen kallade sin rapport för globalt samarbete (Commission on Global Governance) och presenterades i februari 1995. Inledningsvis beskrevs en uppsättning värderingar för det globala grannskapet. Dessa värderingar var t.ex. respekt för livet, frihet, rätt och rättvisa, ömsesidig respekt, omsorg och integritet.

Kommissionen huvudförslag var att reformera Säkerhetsrådet med nya permanenta medlemmar och världsorganisationens rätt att ingripa i inbördeskrig utan berörda regeringars tillstånd.

Världssamfundet skulle tilldelas rätt att förbättra sin kapacitet gällande vid förvarning och förebyggande av konflikter med inrättande av ett ekonomiskt Säkerhetsråd. Rapporten rekommenderade en förändring av FN-stadgan och staternas suveränitet är förbi. Kommissionen föreslog att regionala arrangemang borde utnyttjas mer i den internationella säkerhetspolitiken.⁷⁵ Det skulle finnas möjligheter för det civila samhället att utöva inflytande på FN med ett system av internationella skatter till FN.

5.2 Razali Planen

År 1997 när Kofi Annan valdes till FN:s Generalsekreterare accelererade reformarbetet på allvar och hans tillträde innebar ett stort framsteg för reformprocessen. Under mars månad 1997⁷⁶ föreslog Ismail Razali sitt reformförslag inom Säkerhetsrådet där

---

⁷⁴ Truedson Lars, FN inför ett nytt århundrade s. 11-12

⁷⁵ Bring Ove, FN- stadgans och världspolitiken, s. 17-18, fjärde upplagan

⁷⁶ Razali Ismail var före detta General Församlings ordförande och ledde en grupp för att reformera FN, Reform of the United Nation Security Council- the German position 2006-03-06 www.auswaertiges.amt.de

huvudinnehållet i förslaget var att skapa fem nya permanenta platser i rådet. Två platser skulle tilldelas industriländerna och en för varje region i Afrika, Asien och Latinamerika som också omfattade Karibien.

Till dessa tre regioner skulle också tilldelas ytterligare en icke-permanent plats till Östra Europa medan Västra Europa skulle behålla sin nuvarande två icke-permanent platser.

Totalt skulle antalet permanenta och icke-permanent platser utökas till 24 medlemsstater i Säkerhetsrådet där de nya permanenta medlemsstaterna inte skulle tilldelas någon vetorätt. Förslaget kom inte att vinna politiskt gehör främst på grund av ett starkt motstånd från USA.⁷⁷

5.3 Reformförslag av Högnivåpanelen

Kofi Annan utnämnde en panel av internationella politiker och diplomater för att analysera det största hotet mot den globala säkerheten. Panelen skulle identifiera problemet och presentera rekommendationer för en institutionell reform.

Deras rapport presenterades december 2004 och kallades för ”A More Secure World – Our Shared Responsibility” och innehöll en A och B modell. Rapporten var i många avseende lik Razali planen och innehöll rekommendationer och förändringar av regionala grupper.⁷⁸ Generalsekreterare Kofi Annan tog med båda modellerna i sitt reformförslag den 21 mars 2005.

6. Kofi Annans reformförslag

Den 21 mars 2005 presenterade FN:s generalsekreterare Kofi Annan sitt reformförslag inför generalförsamlingens femtionionde session. Han lade fram två modeller för hur ett nytt Säkerhetsråd skulle kunna se ut i framtiden. Han uppmanade alla medlemsstater att före FN:s toppmöte i New York ta ställning till dessa två reformförslag.

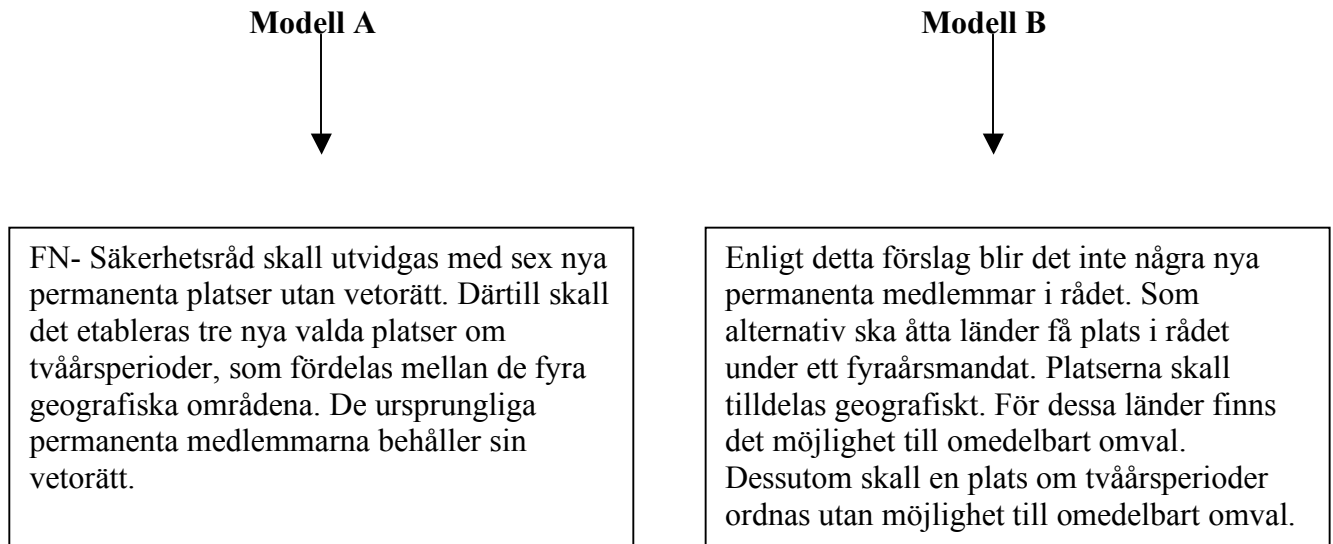
---

⁷⁷ Reform of the United Nations Security Council- The German position, www.auswaertiges.amt.de, 2005-07-21

⁷⁸ Ibid.

6.1 Två reformförslag om ny Säkerhetsråd

Figur 1.⁷⁹

I båda modellerna skall antalet representanter i FN:s Säkerhetsråd utökas från femton till tjugofyra platser. Dessa skall fördelas mellan fyra regionala områden, Afrika, Asien, Stilla havet, Europa och Amerika. De nuvarande tio icke-permanenta platserna i rådet fördelas också geografiskt. Modell B blev inte omedelbart accepterat av de länder som söker en permanent plats.

Bägge reformförslagen är väldigt genomgripande och är konstruerade till att införa ett helt nytt synsätt på den internationella politiken. Huvudpunkterna i Kofi Annans reformförslag är inriktad kring frågor om utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter. Generalsekreteraren beskriver i sitt reformpaket att de principer och mandat som världssamfundet bygger på är lika relevanta idag som när FN-stadgan utarbetades 1945. Han gör gällande att medan syftet med principerna står fast måste verksamheten och organisationen förnyas med tiden. För att FN ska bli ett användbart instrument för medlemsstaterna och världens folk, måste världsorganisationen fullt ut anpassas till 2000-talet.⁸⁰

⁷⁹ I In Larger Freedom, Published by the United Nation Department of Public Information, s.61 www.un.org/largerfreedom

⁸⁰ Ibid, s. 57 Läst också sammanfattningen av den svenska versionen, Under Större Frihet

Kofi Annan konstaterar att i dagens läge behövs en världsorganisation som är transparent, inte bara för stater utan även för det civila samhället. Förenta Nationerna har numera en bättre sammansättning och använder effektivare arbetsformer. Han anser även att FN har ökat samarbetet med det civila samhället och föreslår tre råd som täcker följande sakfrågor, internationell fred och säkerhet, ekonomiska och sociala frågor samt mänskliga rättigheter.⁸¹

Kofi Annan påstår att om en av dessa tre saknas så förändras balansen för en verklig frihet och samtidigt understryker han att reformerna inte får inskränka på rådets handlingskraft. Dessa syften skall medföra en ökning demokratin i rådet. Kofi Annan vill se ett mera handlingskraftigt, öppet samt effektivt råd där man kan agera kraftfullt när det krävs. Säkerhetsrådets beslut bör följas av medlemsstaterna där rådet skall ha de resurser och förutsättningar som behövs för att upprätta internationell fred och säkerhet i världen. Stater över hela världen måste acceptera Säkerhetsrådets beslut.

Ett antal medlemsstater har länge krävt att rådets sammansättning måste bli mer representativt. Generalsekreteraren anser att en förändring av Säkerhetsrådet är absolut nödvändigt för att reflektera dagens politiska verklighet och därför stödjer han en utvidgning av rådet. Avgörande för val av medlemsstater till rådet anser Kofi Annan att ländernas finansiella, militära och diplomatiska bidrag till FN ska vara avgörande och framför allt bidragen till FN:s reguljära budget. Även rika länders stöd skall utvärderas, inklusive om de når målet 0,7 procent av BNP i bistånd. U-länderna bör få träda in i rådet där ombildningarna inte får begränsa rådets handlingskraft. Målet är att skapa en säkrare värld vilket i högsta grad är vårt gemensamma ansvar.⁸²

6.2 The group of Four (G-4)⁸³

Gruppen innefattar fyra länder Brasilien, Indien, Japan och Tyskland och ett trettio tal medlemsländer. Varje medlem av denna grupp strävar efter att få en permanent plats. G-4 framlade sitt förslag att utvidga nuvarande antalet permanent medlemsstater i Säkerhetsrådet från 15 till 25, med sex nya permanenta och fyra icke-permanent platser.

---

⁸¹ I In Larger Freedom, Published by the United Nation Department of Public Information, s.59 www.un.org/largerfreedom

⁸² Ibid. s.60

⁸³ G-4 draft som gavs ut inför generalförsamlingen www.reformtheun.org, 2005-07-06

Två av dessa platser ska vara utsedda för Afrika, två för Asien, en för västländerna, en för Latinamerika och en för Karibien. De nya permanenta medlemmar får inte tilldelas veto rätt i minst 15 år som förslaget från G-4 kräver. För att G-4 gruppens förslag skall gå igenom krävs att 2/3 av generalförsamlingen röstar positivt till reformen enligt FN-stadgans artikel 108.⁸⁴ Denna grupp försöker att förhandla med AU (African Union) för att erhålla deras röst vid en votering. G-4 anser att de är den enda gruppen som kan samla ihop 2/3 av röstantalet. G-4 är medvetna om att utan stöd av Afrika, som består av 53 medlemsstater i FN, är det omöjligt att uppnå 2/3 av de 191 medlemsstaters röster.

6.3 African Union (AU)⁸⁵

De afrikanska staterna har också lagt fram en liknande resolution som G-4 gruppen, med ett snarlikt reformförslag. Den enda skillnaden är att AU har föreslagit vetorätt för de nya permanenta medlemsstaterna och ytterligare en icke-permanent plats för Afrika. De båda grupperna skulle kompromissa om att skapa en 26:e icke-permanent plats som växlar mellan Afrika, Asien, Latin Amerika och Karibien, men förslaget godkändes inte senare av AU.⁸⁶

Under ett ministermöte i London innan toppmötet i september 2005, försökte G-4 och AU ensas om att G-4 skulle öka antalet icke-permanenta platser från fyra till fem och i utbyte skulle AU släppa begäran om vetorätten. Men resultatet av denna ansträngning slutade med att AU inte accepterade att endossera G-4 gruppens förslag. Istället ville AU ställa upp en egen kommission med 10 afrikanska stater för att visa sin hållning i världen. Den etiopiska utrikesministern Seyoum Mesfin kommenterade på följande sätt; ”Africa has come together once again with a consensus to fight for the African position and the African position is for two permanent seats with veto. Africa is going to engage with all other member states to push its Case”⁸⁷

---

⁸⁴ Reform of the United Nations Security Council- The German position, www.auswaertiges amt.de, 2005-07-21

⁸⁵ Africans Stats draft resolution gavs ut 2005-07-14, www.un.org/ga/president/59/draft

⁸⁶ Reform of the United Nations Security Council- The German position, www.auswaertiges amt.de, 2005-07-21

⁸⁷ Africa sticks to own plan on UN reform, Reuters, 2005-08-05, www.chinadaily.com.cn.

6.4 The Uniting for Consensus (UFC) ⁸⁸

Det starka motståndet mot G-4 utgår från gruppen ”The Uniting for Consensus” som också går under beteckningen ”Coffee Club”. Gruppen består av 40-tal medlemsstater som leds av Italien, Mexico, Kanada och Pakistan m.fl. Den 21 juli 2005 presenterade dessa länder ett gemensamt reformförslag till generalförsamlingen om en utvidgning av rådets icke-permanenta stater från tio till 20 medlemsstater.

Sex icke-permanenta platser skall dessutom enligt förslaget tilldelas Asien och Afrika. Latinamerika får två icke-permanenta platser, öst Europa och väst Europa tilldelas var sin plats. Detta reformförslag motarbetar det förslag som lades fram av G-4.⁸⁹ Vid UFC:s första möte vägrade Storbritannien och Frankrike att delta medan USA och Kina medverkade men avstod från att ta någon ställning. UFC gör gällande att hindrande av utvidgning av Säkerhetsrådet, krävs det bara 60 medlemsstater som avstår från att rösta mot en expansion av rådet. Det fordras alltså inte en majoritet att rösta emot.⁹⁰

7. Potentiella kandidater till det nya rådet

7.1 Kandidater från Asien

Det diskuteras flitigt om behovet av att reformera Säkerhetsrådet, antingen genom att utöka antalet permanenta medlemmar eller genom en ändrad sammansättning. Den viktigaste frågan är vilket land på respektive kontinent som skall erbjudas ett permanent medlemskap eller vilket u-land som skall representeras i det utökade i rådet.

Det finns ett antal länder i Asien som strävar efter att få en permanent plats i Säkerhetsrådet för att påverka och förbättra sin politiska ställning på den internationella arenan. I Asien är Indien, Japan och Pakistan möjliga kandidater till Säkerhetsrådet.

7.2 Indien

Indien har över en miljard invånare och är världens största demokrati. Den indiska regeringen stödjer ett reformarbete i enlighet med FN-stadgan. Under det senaste

---

⁸⁸ Reform of the United Nations Security Council- The German position, www.auswaertiges.amt.de, 2005-07-21

⁸⁹ Argentina rejects increase of permanent members, [www.chinadaily.com.cn](http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-07-27)

⁹⁰ Artikel av Anwar Iqbal, UPI South Asian Affairs Analyst, www.washingtontimes.com, 2005-04-15

decenniet har den indiska regeringen använt påtryckningar för en permanent plats i rådet och medverkat i ett antal reform och omstruktureringsarbeten inom FN. Indien har spelat en viktig och ledande roll i utvecklingen av FN på den globala arenan, särskilt med kampanjen mot apartheid regimen i Sydafrika och ”peacekeeping” arbete runt om i världen.⁹¹

Den indiska regeringen anser att en utökning av antalet Säkerhetsrådsmedlemmar skulle bidra till en viktig politisk auktoritet och legitimitet. Samtidigt påstår Indien att antalet medlemmar i FN:s generalförsamling ökat och att detta inte motsvarar antalet rådsmedlemmar. Dessutom hävdar den indiska regeringen att en majoritet av FN:s medlemmar i generalförsamlingen är u-länder och att dessa länder ofta är föremål för Säkerhetsrådets aktioner. U-länderna måste därför erhålla större roll i utformningen av de beslut som påverkar dem.

Landet anser att den nuvarande sammansättningen gynnar de industrialiserade länderna mest och att denna bristande jämvikt i rådet måste balanseras genom en expansion av antalet u-länder både i de permanenta och icke-permanenta kategorierna. En ökning av de permanenta platserna måste vara baserad på ett gemensamt samtycke snarare än ett begränsat val.⁹²

Det finns protester mot en permanent plats för Indien från olika håll och ärkerivalen Pakistan befarar att en indisk permanent plats kommer ytterligare försvåra deras ställning angående Kashmir som båda länderna gör anspråk på.⁹³ Pakistans regering opponerar starkt mot en utvidgning av FN: s Säkerhetsråd men väljer att stödja Tyskland och Japan om det krävs mot Indien.⁹⁴

En del kritiker menar att den indiska regeringen har lite eller inget respekt alls för FN. För det första har Indien utmanat FN angående Kashmir och landet fördömdes av Säkerhetsrådet för att de inte avslutade kärnvapenprovningarna. För det andra har den

---

⁹¹ Ibid.

⁹² Permanent mission of India to the United Nations, UN reform process, www.india.gov

⁹³ Artikel av Anwar Iqbal, UPI South Asian Affairs Analyst, www.washingtontimes.com, 2005-04-15

⁹⁴ Pakistan plays spoilsport, to oppose India's bid for UN seat, 2004-09-20, www.pakistandaily.com

indiska regeringen vägrat att underteckna avtalet om icke-spridning av kärnvapen (NPT) och avtalet om förbud mot omfattande kärnvapenprövning (CTBT).

Kina och Förenta Staterna motsätter sig inte en indisk permanent plats men länderna erkänner att Indien är på väg att spela en avgörande roll på den internationella scenen. Även den rumänska regeringen har uttryckt sitt stöd för den indiska regeringen om en permanent plats i rådet.⁹⁵ Den ryska regeringen försäkrar att Indien är deras första kandidat för en permanent plats i FN:s Säkerhetsråd, om en utvidgning sker.⁹⁶

7.3 Japan

Japan blev medlem i Förenta Nationerna år 1956. Landet är en av Asiens största ekonomiska makter och är världens andra största ekonomi samt andra största bidragsgivare till FN-systemet näst efter USA.⁹⁷

Landet har länge strävat efter att få in en fot i Säkerhetsrådets maktbefogenheter. Japanerna är till största delen för en reform av rådet och anser att med dagens utmaningar i världen krävs ett reformerat Säkerhetsråd för att motsvara verkligheten i det nya århundradet. De anser att den nuvarande sammansättningen i Säkerhetsrådet inte motsvarar den världsbild som råder idag.

Den Japanska regeringen anser att lösningen på de globala hoten för fred och säkerhet, bör hanteras genom samarbete över nationernas gränser via multilaterala ansträngningar. Deras regering föreslår att en utvidgning av Säkerhetsrådet skall bestå av både industriländer och u-länder. En förutsättning är att dessa länder har kapaciteten och de resurser som kan bidra ekonomiskt som politiskt, för att upprätta fred och säkerhet i världen. Med tanke på att den enorma ökningen av antalet FN medlemsstater är det absolut nödvändigt att expandera antalet icke-permanenta medlemmar. Dessutom bör FN:s Säkerhetsråd bli mer ansvarstagande med ökad öppenhet. I avsikt att upprätthålla både effektivitet och representativitet, anser den japanska regeringen att Säkerhetsrådet skall utvidgas till 24 medlemsstater med två industriländer, tre u-länder samt fyra icke-permanenta medlemmar.

---

⁹⁵ Released on October 20, 2005, www.indiadaily.com

⁹⁶ Putin backs India's UN seat bid, www.news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4069453.stm

⁹⁷ Se Figur. 2, s. 66

Beträffande vetorätten åsyftar Japan att det inte bör finnas någon åtskillnad mellan den nya och den gamla permanenta medlemmars ställning i rådet. Den japanska myndigheten försäkrar att de är beredda att ta ansvar och tillträda som en permanent medlem i rådet.⁹⁸

En av de största motståndarna mot Japans tillträde i Säkerhetsrådet är Kina och Sydkorea. Dessa länder motsätter sig starkt mot en japansk permanent plats i rådet, på grund av Japans förflutna aggressioner mot sina grannar.⁹⁹

7.4 Pakistan

Pakistan är medlem i UFC och kritiserar G-4:s förslag som de anser står i strid med suveränitetsprincipen för stater som är reglerad i FN-stadgan. Munir Akram¹⁰⁰ anser att många länder som blev medlemmar i organisationen fick inte chansen att vara permanenta medlemmar, men på grund av det kommande reformförslaget, har en sådan möjlighet uppenbarats. Pakistan anser att valet av sex stater med speciellt privilegium, innebär att de andra 185 länderna blir andra klassens medlemsstater i organisationen. Enligt G-4 förslaget får totalt 11 medlemsstater permanenta platser och resterande 180 länder får kämpa för 14 icke-permanent platser.

Vidare påstår Akram att detta inte är likvärdigt och kan leda till att de privilegierades klubb blir större samt rådet blir ännu mer ineffektivare. Av de 186 länderna blir bara sex länder vinnare och de resterande 180 länderna blir förlorare. Han hävdar att detta kan medföra en splittring av rådet, inte bara inom FN-systemet utan också inom olika regioner. Detta kan istället bli en fara för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet. Istället föreslår Pakistan och resten av UFC att antalet Säkerhetsrådsmedlemmar skall ökas från 15 till 25. Detta förorsakar inte heller till någon diskriminering av medlemsstaternas rättigheter.

Deras lösning är att Säkerhetsrådet skall utvidgas med tio roterande medlemmar som kan återväljas till nya tvåårsmandat. Den pakistanska regeringen menar att det också leder till att suveränitetsprincipen uppfylls enligt FN-stadgan. UFC anser att deras förslag är

---

⁹⁸ The Ministry of Foreign Affairs of Japan, www.mofa.go.jp/policy/un/reform/role21

⁹⁹ Ett utmanat FN, åtta röster om reformer för fred s. 78 Diana Amnéus, Svenska Freds- och skiljedomsföreningen 2005 Stockholm

¹⁰⁰ Pakistans FN: s ambassadör, Munir Akram uttalande, www.globalpolicy.org/security/reform/statemant

realistiskt och kan bidra till att rådet blir mer representativt samt att förslaget tar hänsyn till allas intresse, även de fem permanenta medlemmarnas.

Munir Akram befarar att G-4:s reformförslag kan skada FN och leda till ett framgångslöst läge för samfundet. Samtidigt finns det risker för att förslaget kan hämma utvecklingen i den nuvarande situationen i Säkerhetsrådet. Beträffande AU:s förslag menar M Akram att han har full förståelse för förslaget, på grund av att den afrikanska kontinenten söker permanenta platser för sin region och inte för sig egen vinning. Han anser att förslaget är rimligt och kan uppnås genom dialog mellan Säkerhetsrådet och de afrikanska länderna.¹⁰¹

Ahmad Kamal¹⁰² är kritisk till själva utformningen av FN när den skapades under andra världskriget. Han menar att världssamfundet formades utifrån tanken att det fanns segrare och besegrade. Det första misstaget var att organisationen bildades odemokratiskt med permanenta medlemmar där stadgan inte antogs enhälligt utan efter omröstning. Det andra misstaget var att vid ändring av stadgan måste segrarna från andra världskriget vara eniga och inte lägga sitt veto. Kamal anser att detta skapade eviga medlemmar där evighet inte är mänskligt. Världen har förändrats men stadgans bestämmelser kommer att bestå, eftersom de permanenta inte kommer att acceptera en ändring. Det tredje misstaget var att FN skapades för att förhindra ett tredje världskrig, sedan dess har 200 krig genomförts. Det sista felet, menar Kamal, var att man skulle upprätta fred och säkerhet som misslyckats, vilket bevisas av dessa genomförda krig.

Kamal anser att Säkerhetsrådet skall garantera fred och säkerhet men rådet utmärker sig istället genom att inte agera. När man talar om reform inom Säkerhetsrådet så handlar det alltid om Tyskland och Japan. Sedan starten har FN stater vuxit från 51 till 191 stater men rådet har bara ökat antal medlemmar från elva till femton.

Kamal föreslår därför att FN:s Säkerhetsråd bör utvidgas med valda medlemmar och inte med odemokratiskt utsedda. Det bör äga rum en ökning av antalet medlemmar i rådet

---

¹⁰¹ Pakistans FN:s ambassadör, Munir Akram uttalande, www.globalpolicy.org/security/reform/statemant

¹⁰² Truedson Lars, FN inför ett nytt århundrade s. 80-81, Skogs grafiska AB 1998 Stockholm, Ahmad Kamal, förra detta FN ambassadör för Pakistan.

med en successiv minskning av antalet vetomedlemmar, samt en etablering av ett system med regional rotering. Kamal avslutar med påståendet om de rika ländernas förhållningssätt; min plats är min men din plats är förhandlingsbar.

8. Kandidater från Afrika

Som jag berörde ovan i 6.3 söker Afrika sin egen lösning till reformarbetet i FN. I Afrika är det Egypten, Nigeria och Sydafrika som är de tyngsta kandidaterna för två permanenta platser. Den afrikanska kontinenten har via AU (42 länder) framfört sitt reformförslag om utvidgningen av Säkerhetsrådet. AU söker två permanenta och fem icke-permanenta platser i rådet samt en förbättring av Säkerhetsrådets arbetsmetoder. Deras krav är att de nya permanenta medlemmarna skall ha samma privilegium och immunitet som de nuvarande permanenta har. Detta skall också omfatta vetorätten och följaktligen en förändring av FN-stadgan.¹⁰³ De afrikanska staterna är överens om att de gemensamt skall representera Afrika med två permanenta platser i rådet.

8.1 Egypten

Den egyptiska FN-ambassadören Maged Abdelaziz anser att ingen kontinent har gemensamt angett sitt reformförslag för sin region. Afrika har genom sitt reformförslag visat att kontinenten tillsammans vill förändra sin position i Säkerhetsrådet. Afrikas frågor dominerar FN:s agenda dagligen. Från skapande av organisationen har Afrika berövats rätten att vara representativ i rådet. Nu är tiden kommen, menar Abdelaziz, för Afrika att få en legitim plats i både kategorierna, permanenta och icke-permanenta platser i Säkerhetsrådet. Detta skall även inkludera alla privilegier som de nuvarande permanenta och icke-permanenta stater har.¹⁰⁴ Egypten är en av USA:s starkaste allierade land och en strategisk partner i mellanöstern och kandiderar för en icke-permanent plats i rådet. Den egyptiska regeringen stödjer AU:s förslag för en utökning av både permanenta och icke-permanenta platser i Säkerhetsrådet.

---

¹⁰³ Draft resolution, reform of the security council, www.un.org/ga/president/59/draft_outcome.htm

¹⁰⁴ Statement by ambassador Mr Maged Abdelaziz, permanent representative of Egypt to the United Nations before the General Assembly, 2005-07-18, www.un.org/ga/president

8.2 Nigeria

Nigeria anses som en av kandidaterna för Afrika i Säkerhetsrådets nya sammansättning och söker en permanent plats i rådet. Landet är den största medverkande parten till de fredsbevarande trupperna i Afrika och är ett av Västafrikas betydelsefullaste land. Den nigerianska FN-ambassadören Aminu Bashir Wali hävdar att om Säkerhetsrådet skall få en bredare legitimitet bör rådet utvidga sin struktur. Enligt honom kommer detta att gynna det internationella samfundet framöver.

Han påstår att nu är den bästa tidpunkten att diskutera en förändring, eftersom Afrikas mål är tydliga, med klara utmaningar och enorma möjligheter. Enligt Wali skulle utvidgningen av rådet bidra till att Säkerhetsrådet blir en bättre plats för att uppnå internationell fred och säkerhet.¹⁰⁵

Enligt Ahmedou Ould-Abdullah,¹⁰⁶ ambassadör för Global Coalition for Africa, existerar en destruktiv attityd i Afrika som säger att inom FN sätter man igång ett reformarbete för att sedan misslyckas med detta. Många av Afrikas länder är u-länder och de flesta länderna har fortfarande problem med suveräniteten. Dessa stater lever också under förhållanden som vid 1960- och 1970-talet. Han indikerar att lösningen till detta är behovet av vetorätten men också att de fem permanenta staterna i Säkerhetsrådet tar sitt ansvar och är beredd att ingripa med militära, politiska och ekonomiska aktioner.

Ett antal världsstater har förändrat sin utrikespolitik och FN borde ta hänsyn till denna förändring. Det som krävs är inte stora organisatoriska reformer, utan det viktiga är en förändrad attityd bland de FN-anställda tjänstemännen från olika stater.

8.3 Sydafrika

Sydafrika har en stark ekonomi med ett operationsdugligt försvar på kontinenten, där landet dessutom är kontinentens stormakt. Sydafrika kandiderar stark för en permanent plats i rådet. Xolisa Mabhongo minister och rådgivare från Sydafrika, anser att Afrika behöver få en starkare position i rådet, eftersom Afrikas frågor har dominerat 70 procent

---

¹⁰⁵ Statement by ambassador Mr Aminu Bashir Wali, permanent representative of Nigeria to the United Nations at the General Assembly, 2005-07-18, www.un.org/ga/president/59/draft_outcome.htm

¹⁰⁶ Truedson Lars. FN inför ett nytt århundrade s.54, Skogs grafiska AB 1998 Stockholm

av Säkerhetsrådets dagordning de senaste åren. Det är därför dags att denna kontinent kan påverka sitt öde. Enlig Mabhongo har organisationen nått ett avgörande skede efter många års debatt om en reform inom FN: s Säkerhetsråd. Nu har medlemsstaterna ett enastående tillfälle att modernisera rådet för att bli mer representativ och mer mottagligt för behov av alla människor i hela världen.

Den sydafrikanska regeringen anser att tiden är kommen att börja återställa en global rättvisa och ge röst till miljarder människor i u-länderna vilka saknar möjlighet att påverka beslutfattandet i rådet. Vidare menar Sydafrikas regering att det är den bästa tidpunkten att avsluta andra världskrigets historia och börja arbeta tillsammans för ett mer öppen och demokratisk Säkerhetsråd. - Vi bör undvika att förlora denna möjlighet, säger Mabhongo, för om vi mister detta tillfälle kommer hela den globala styrelsen att tappa sin trovärdighet och legitimitet vilket kan leda till en nackdel för oss alla.¹⁰⁷

9. Kandidater från Europa

Från Europa finns sammanlagt 47 länder som är medlemmar i generalförsamlingen och av dessa länder har redan tre medlemsstater permanenta platser i Säkerhetsrådet. Europa är den enda kontinenten som har flest permanenta platser i rådet.

I en jämförelse mellan Afrika, Asien och Europa märks det tydligt en ojämn fördelning mellan antalet platser i rådet. Afrika har 53 länder som representeras i generalförsamlingen och inga länder representerade i Säkerhetsrådet. Asien har ett land i rådet och totalt 56 länder i världssamfundet.¹⁰⁸

9.1 Tyskland

Tyskland är en av Europas starkaste ekonomier och har både politisk och ekonomisk betydelse. Landet är en av kandidaterna till en permanent plats i Säkerhetsrådet och tillhör en av G-4 länderna. Den tyska regeringen har under långt tid föreslagit en reform inom Säkerhetsrådet. De anser att rådet inte är representativt och inte reflekterar dagens

---

¹⁰⁷ Statement by Mr Xolisa Mabhongo , minster counsellor permanent mission of South Afrika to the United nations, www.un.org/ga/president/59/draft_outcome.htm, 2005-07-18

¹⁰⁸ In Larger Freedom, s.61, Published by the United Nation Department of Public Information, se även www.un.org/lagerfreedom

verklighet samt att det saknas öppenhet i systemet. Dessa åsikter delas av många medlemsstater och en majoritet av medlemsländer vill se en utvidgning av Säkerhetsrådet i både kategorierna.

Den förra tyska Förbundskanslern Schröder uttalade sig på följande sätt: ”I share the view of the Secretary-General that the legitimacy of the Security Council depends on how far it is representative of the all nation and region. The Council must be reformed and enlarged to include also representative of the developing countries. For Germany let reiterate that in the context of such a reform we are ready to assume greater responsibility”.¹⁰⁹

De länder som spelar en avgörande roll i Afrika, Asien och Latin Amerika bör i framtiden ha ett permanent plats i FN:s Säkerhetsråd. Detta gäller även för industriländerna som är de största bidragsgivarna till FN.

Den tyska regeringen anser att i dagens läge krävs ett multilateral system och ett starkt Förenta Nationerna för att möta världens utmaningar. Det är inte möjligt att ensam möta dessa svårigheter i världen. Med ett Säkerhetsråd som är mer representativt än det nu är kommer att ha kapaciteten att utföra korrekta handlingar på den internationella arenan. Ett utvidgat Säkerhetsråd med ökade antal medlemmar som representerar alla världsdelar innebär större acceptans på den globala scenen, dessutom innebär det en utökad auktoritet. Den tyska regeringen anser vidare att ett balanserat Säkerhetsråd medför en bättre förståelse mellan nationerna i världen och sammansättningen av rådet bör spegla den geopolitiska verkligheten. Detta betyder, enligt Tyskland att alla regioner i syd bör vara representerade i rådet och det viktigaste är att det finns en representant från den afrikanska kontinenten. Dessutom bör fler länder som är engagerade inom FN vara mer involverade i Säkerhetsrådets arbete.¹¹⁰

9.2 EU

Den Europeiska Unionen stödjer Kofi Annans reformförslag och uppmanar alla EU:s medlemsstater att stödja Annans reformpaket. Europaparlamentet anser att förslaget

---

¹⁰⁹ Reform of the United Nations security Council- Germany's views, www.germany-info.org/UN/Germanys-view.pdf

¹¹⁰ Reform of the United Nations security Council- Germany's views, www.germany-info.org/UN/Germanys-view.pdf

innehåller utmaningar, förändringar, en konsekvent och genomgående reform av FN för att anpassa organisationen till de nya förhållandena som råder i världen. Reformförslaget innebär därför, anser Europaparlamentet, en anpassning av den kollektiva säkerheten för att bli mer demokratiskt och effektivt i vårt sekel. Europaparlamentet rekommenderar rådet och luxemburgska ordförandeskapet att anta ett gemensamt beslut från EU:s sida i förhållande till FN- reformen.

Vidare framhåller Europaparlamentet att andra reformer inom organisationen inte får hämma Säkerhetsrådets och de andra institutionella instanserna samt uppmanar medlemsstaterna att undvika obstruktioner som hindrar en överenskommelse. Beträffande de nya permanenta och icke-permanenta platserna anser Europaparlamentet att det europeiska rådet skall skapa en lämplig mekanism för utnämning av EU:s medlemsstater att representera EU. Europaparlamentet försvarar vidare att några platser skall gå till den europeiska unionen.¹¹¹

Joachim Muller anser att om EU tar över Frankrikes och Storbritanniens platser i Säkerhetsrådet skulle unionen tala med styrka och auktoritet på den internationella scenen. Det talar också för en utveckling som hela världen skulle dra nytta av.¹¹²

Edward Luck¹¹³ som är direktör i Colombia universitet, menar att om EU har en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik varför behöver EU många medlemmar i Säkerhetsrådet?

Detta innebär att Frankrike och Storbritannien måste avsäga sin vetorätt i rådet vilket kan medföra en hel del motstånd från dessa två länder. Irakkriget visade hur långt EU står från en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s medlemsstater är oeniga när det gäller G-4:s förslag där både Storbritannien och Frankrike accepterar förslaget medan de flesta av de övriga staterna, framförallt Italien opponerar starkt mot förslaget.¹¹⁴ Den

---

¹¹¹ Reform av Förenta Nationerna och Millenietvecklingsmålen, Europaparlamentets resolution om resultaten från Förenta Nationernas världstoppmöte 14-16 september 2005, www.europarl.eu.int

¹¹² Müller, Joachim W. Reforming the United nation, s. 252-253

¹¹³ Intervju med Bree Sposato, Direktör för Center on International Organisation of the School of International and Public Affairs at Cloumbia University

¹¹⁴ www.ambafrance-us.org

tyska regeringen anser att det inte är möjligt för EU vare sig rättslig eller politisk att bli medlem i FN.

10. Kandidater från Latinamerika

10.1 Brasilien

Brasilien är Sydamerikas stormakt och har de senaste åren intagit ledarposition att föra talan för världens fattiga länder i internationella sammanhang. Landet ingår i G-4 och som de andra kandidaterna i denna grupp, gör anspråk på en permanent plats i rådet. Ronaldo Mota Sardenberg FN-ambassadör för Brasilien, hävdar att nästan alla 191 medlemsstaterna i generalförsamlingen anser att den nuvarande sammansättningen i Säkerhetsrådet inte avspeglar världen. För att utvidga rådet krävs ett historiskt steg till en multilateral diplomati.¹¹⁵

10.2 Argentina

Argentina opponerar sig starkt mot en utvidgning av Säkerhetsrådets permanenta platser och ingår i UFC. Den argentinska regeringen motsätter sig att Brasilien skall beviljas en permanent plats i rådet.

Landet åsyftar att det är inadekvat att expandera Säkerhetsrådet och påstår att reformen inom FN är en komplex process och innefattar flera aspekter. Argentina menar att det krävs en reform inom generalförsamlingen samt en reform av mänskliga rättigheter i kommissionen. Landet förslår därför en utökning av Säkerhetsrådets icke-permanenta platser för att befrämja rådets arbete.¹¹⁶

11. De nuvarande permanenta medlemsstaters ställning

11.1 Frankrike

Den franska regeringen stödjer G-4 om en utvidgning av Säkerhetsrådet för både permanenta medlemsstater och icke-permanenta stater. Frankrike anser att det är nödvändigt med en utökning av antalet permanenta platser i rådet eftersom en ökning

---

¹¹⁵ Ett uttalande av Ronaldo Mota Sardenberg inför femtionionde sessionen av generalförsamlingen www.reformtheun.org, 2005-11-07

¹¹⁶ Argentina rejects increase of permanent members, www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-07-27

ytterligare kan bidra till upprättande av global fred och säkerhet. Den franska regeringen anser att man måste ta hänsyn till den geografiska representationen beträffande icke-permanenta platser i rådet, där den Afrikanska representationen måste förstärkas.

Jean-Marc De La Sablière menar att tiden är mogen för organisationen att expandera. Den franska primärminister M. Dominique Villepin förtydligar också att en verklig säkerhet uppnås genom kollektiv säkerhet och solidaritet som är nyckeln mellan de fattiga och rika. Det krävs engagemang av alla medlemsstater för att stödja en hållbar exploatering för att reformarbetet skall lyckas.¹¹⁷

11.2 Förenta Staterna

Förenta staterna har alltid haft en mycket stark position i Säkerhetsrådet och är ett av de länder som har vetorätt i Säkerhetsrådet. Landet är den största bidragsgivaren till FN:s budget.¹¹⁸ För ett antal år sedan fanns det inhemska motståndare i USA som begärde förändringar inom FN, där deras syfte var att få USA ut ur organisationen. Dessa grupper är tongivande i USA och har beslutat att inte bidra med finansieringen vilket innebär att USA numera har inestående skulder till FN. Vissa av grupperna har en fientlig inställning till världsorganisationen som sådan, medan en annan grupp vill pressa FN till reformer genom att inte betala FN avgifterna.¹¹⁹

Den amerikanska regeringen är förberedd att hjälpa och vägleda reformen inom FN-systemet. Under förhandlingarna inför FN-toppmötet i september accentuerade USA fem sakområden som skall prioriteras i reformarbetet. Det första prioritetområdet är utformningen av ett nytt råd för mänskliga rättigheter, det andra att ge stöd till en demokratifond, det tredje att rationalisera FN:s budgetprocess, det fjärde att skapa en fredsbyggande kommission och en internationell terrorismkonvention. Den femte och sista är utarbetning av definitionen terrorism.

Dessa förslag framställdes av USA tillsammans med FN och andra medlemsstater för att förstärka och effektivisera världssamfundet. USA är öppet för en utvidgning och

---

¹¹⁷ Ett uttalande av Jean-Marc De La Sablière inför femtionionde sessionen av generalförsamlingen, www.reformtheun.org

¹¹⁸ Se Figuer 2, s. 66

¹¹⁹ Lars Truedson. FN inför ett nytt århundrade s.63

rekommenderar vissa avgörande kriterier för tillträde till Säkerhetsrådet. De potentiella staterna som är villiga till en permanent plats måste vara kvalificerade för uppgiften. Dessa stater skall inneha stark ekonomi, stor befolkning, militär kapacitet, förespråkare för mänskliga rättigheter, bidra till FN-budgeten och fredsbevarande operationer, underteckna protokoll om terrorism och icke-spridningsavtal. Hänsyn skall tas till den geografiska balansen men det viktigaste är att effektivisera systemet.¹²⁰

11.3 Kina

Kina har redan en permanent plats i Säkerhetsrådet och för närvarande motsätter sig landet en hastig expansion av rådet. Den kinesiska regeringen anser att en framtvängd röst utan konsensus skulle splittra Förenta Nationerna och speciellt Säkerhetsrådet. Kineserna är starkt emot en permanent plats för Japan och är beredd att se en utökning av små stater och u-länder i rådet särskilt från den afrikanska kontinenten. Den kinesiska utrikesministern, Li Zhaoxing uttalade under sextionde sammanträde av Förenta Nationernas Generalförsamling på följande sätt; ”We want peaceful development stability and security of one country cannot be built on turbulence or crisis of another”.¹²¹

Kina vägrar att acceptera G-4:s förslag om utvidgningen av Säkerhetsrådet och den Kinesiska FN-ambassadören Wang Guangya framförde att det behövs mer tid att nå en överenskommelse på grund av att ämnet är oerhört politiskt känsligt. Han poängterade att det grundläggande för en utvidgning av rådet är att nå en enhällig röst bland de 191 medlemsstaterna i generalförsamlingen.

Vidare framhöll Wang Guangya att Kina skulle göra allt för att blockera G-4 att erhålla en permanent plats; ”This is a dangerous move and certainly China will oppose it. It will split the house and destroy the unity and also derail the whole process of discussion on big UN reform”.¹²² Kina är intresserad av att stödja UFC förslaget som vill utöka antalet medlemmar i rådet till 25 länder men inte utdela någon permanent plats till några länder.

---

¹²⁰ U.S priorities for a stronger, more effective United Nations, Bureau of Public Affairs Washington, DC June 20, 2005

¹²¹ FM calls for peace common development, www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-09-21

¹²² Chinese-Japanese reaction and wartime past are affecting the proposed reforms of UNSC, www.dw-world.de

11.4 Ryssland

Andrey Denisov¹²³ framför att Ryssland stödjer varje rimligt alternativ för utvidgning av Säkerhetsrådet, som är baserat på ett brett argument inom FN-stadgan. Den ryska regeringen anser att rådet skall vara mer representativt som avspeglar den globala verkligheten. Ökningen av antalet permanenta platser i rådet skall emellertid inte underminera organisationens effektivitet. Utvidgningen av Säkerhetsrådet skall leda till att rådet blir mer effektivt och tillhandhåller en bättre balans mellan industriländer och u-länder.

Ryssland anser att en ökning av rådet inte bör överstiga mer än 20 länder utan att ge vetorättsgaranti till vissa länder förrän listan av nya permanenta medlemsstater i rådet är fastställda. Rysslands president Vladimir Putin är villig att ge de framtida permanenta staterna vetorätt, annars blir reformarbetet ofullständigt. Han anser att om medlemsstaterna inte är villiga att ge vetorätt blir nästa steg att avskaffa vetorätten.¹²⁴ Vidare hävdar Putin att FN:s roll är att bekämpa terrorismen. Ryssland accepterar inte någon utspädning av de fem permanenta staternas position överhuvudtaget.

11.5 Storbritannien

Storbritannien är en av de fem permanenta staterna i Säkerhetsrådet som har vetorätt och arbetar aktivt för att reformera Säkerhetsrådet. Landets mål är som de flesta reformister i FN att Säkerhetsrådet skall bli mer transparent, ansvarig och med ett förbättrat arbetssätt. General sekreterarens roll bör förstärkas för att denna skall kunna agera och förnya med stor frihet. Storbritannien stödjer G-4 och har länge stöttat utökningen av både icke-permanenta och permanenta stater. Tony Blairs regering är villig att se en afrikansk permanent representation i rådet. För att Säkerhetsrådet skall bli mer öppet bör rådet involvera icke-permanenta stater i Säkerhetsrådets arbete och föra en dialog med dessa länder i olika instanser. Rådet skall informera om olika uppdrag som beslutas, men också förenkla och rationalisera rådets arbete.¹²⁵

---

¹²³ Ett uttalande av Andrey Denisov inför femtionionde sessionen av generalförsamlingen www.reformtheUN.org 2005-07-12

¹²⁴ Putin backs India's UN seat bid, www.news.bbc.uk

¹²⁵ Ett uttalande av Sir Emyr Jones Parry, 2005-10-10, www.ukun.org/articles och www.reformtheun.org, 2005-12-07

12. Den svenska regeringens ställningstagande

Sverige har alltid stöttat FN både ekonomisk, moraliskt och politiskt. Under de gånga åren har många svenskar varit verksamma i FN-systemet.¹²⁶ Den svenska regeringen välkomnar generalsekreterares förslag om ett utvidgat Säkerhetsråd och är beredd att på bästa sätt att få medlemsstaterna att anta Kofi Annans ambitiösa reformpaket. Regeringen anser att biståndet måste förstärkas och förbättras samt tidtabell för att nå 0,7 procentmålet. Världssamfundet måste förenas kring ett kollektivt säkerhetssystem och visionen på säkerhetsarbetet måste utökas. Säkerhetsrådet har enligt FN-stadgan ansvar att ingripa vid konflikter och att förhindra folkmord, massmord och etnisk utrensning.

I den mån världssamfundet inte är överens inom Säkerhetsrådet måste medlemsstaterna bilda sig en uppfattning för att agera och förhindra grova övergrepp och rädda människor i akuta fall. Världssamfundet har en förpliktelse att ta ett gemensamt ansvar.

Säkerhetsrådets centrala ställning bör förstärkas och rådet måste erhålla möjlighet att fatta beslut om förebyggande våldsanvändning i kritiska situationer. Dessa kriterier måste utgå från målbestämmelserna i FN-stadgan. Rådets sammansättning måste avspegla världen och den skall vara representativt för aktörer från alla världsdelar. Många medlemsstater har utvecklats till både politiska och ekonomiska aktörer. Den svenska regeringen anser att dessa medlemsländer bör få en stark ställning i rådet för att på ett betydande sätt kunna bidra till FN:s reformarbete. Genom utvidgningen av Säkerhetsrådet och en begränsning av vetorätten skulle rådets legitimitet och relevans förbättras.¹²⁷

I olika sammanhang har den svenska regeringens representanter framfört att man kan godkänna både reformförslag A och B, där både förslagen tillfredsställer regeringens krav på ökad representativitet.¹²⁸

Sverige strävar efter målet att Säkerhetsrådet skall bli mer legitimt, effektivt och ansvarsfullt och stödjer därför G-4 ländernas förslag. I det sextionde sammanträdet i FN:s generalförsamling uttalade Sveriges statsminister Göran Persson att Säkerhetsrådet avspeglar maktförhållandet som rådde efter andra världskriget där en reform är

---

¹²⁶ Dag Hammarskjöld, Olof Palme, Hans Corell, Carl Bildt, Hans Blix, Världshorisont Nr 2 2005 s.19

¹²⁷ Laila Freivalds. artikel, Svenska Dagbladet 9 maj 2005

¹²⁸ Westerlund Jonas, handläggare på UD, Världshorisont Nr 2 2005 s.14

nödvändigt för att bevara FN:s trovärdighet och relevans. Persson vill också se en begränsning av de permanenta medlemsländernas vetorätt i rådet.¹²⁹

13. Sammanfattning och slutsatser

FN:s Säkerhetsråd styrs av den Westfaliska¹³⁰ politiska tankesättet som rådde under andra världskriget där dess institutionella struktur fortfarande reflekterar de maktförhållanden som härskade under efterkrigstiden. En av de grundläggande orsakerna till detta är att andra världskriget pågick när FN:s stadga utarbetades med syftet att förebygga ett kommande krig.

Förenta Nationernas viktigaste uppgift är att genom kollektiv säkerhet förhindra krig och upprätthålla fred i världen. Världssamfundet byggdes både på fredlig lösning av konflikter mellan stater men också tvångsåtgärder för den medlemsstat som inte följer FN:s stadga. Intentionen med stadgans sanktionssystem betraktas i första hand inte som straff utan som ett medel för att återuppta fredliga förhållanden, till exempel genom avbrytande av diplomatiska förbindelser med angriparstaten. Om dessa åtgärder inte är effektiva kan Säkerhetsrådet verkställa en militär aktion mot aggressorn.

När FN-stadgan undertecknades var den utan tvekan utarbetad med tanken att folkrätten inte är statisk. Enligt Harry S. Trumans¹³¹ uttalande under San Francisco konferensen 1945 menade han att FN:s stadga liknar varje lands konstitution och att den kommer att utvidgas och förbättras under årens lopp. Ingen vill göra gällande att denna stadga är den slutgiltiga eller att det är ett fullkomligt instrument. Truman gjorde gällande, att om världsstater vill ändra världens samhällsinställning krävs en återanpassning tillbaka till freden, istället för krig.¹³² Även Dag Hammarskjöld kallade FN för en levande organism som fortlöpande kan anpassa sin konstitutionella tillvaro efter behoven.¹³³

Det har gått 60 år sedan FN:s stadga antogs och den har ofta beskrivits som FN:s konstitution. Under denna tid har stadgan enbart ändrats två gånger och det var när

---

¹²⁹ www.dn.se/DNet/jsp/polopoly

¹³⁰ Värdet i det internationella systemet är existensen av stater eller existensen av de nuvarande staterna

¹³¹ USA:s president under andra världskriget

¹³² Fassbender Bardo, UN Security Council reform and right of veto s.19-20

¹³³ Ahlin Per (Red) Tandlös eller tiger, Sju uppsatser om FN, s. 22

antalet medlemmar i Säkerhetsrådet respektive ekonomiska och sociala rådet utvidgades. Moderniseringen av Förenta Nationerna har diskuterats länge på grund av de maktförhållanden som råder i Säkerhetsrådet och det missnöje som finns i organisationen. Säkerhetsrådet har kritiserats för sin ineffektivitet och att inte vara legitimt och representativ för hela världen. Rådet motsvarar därför inte de förväntningar som finns.

När generalsekreterare Kofi Annan presenterade sina två reformförslag (A och B modellerna) inför generalförsamlingens femtionionde session väcktes en stor debatt i det internationella sammanhanget. Ruth Jacoby¹³⁴ anser att det inte spelar någon roll vilken modell man väljer, eftersom rådet måste reflektera världen för att öka relevansen, effektiviteten och legitimiteten. Generalsekreteraren Kofi Annan föreslår att de länder som önskar sig en plats i Säkerhetsrådet bör nå upp till den överenskomna nivån på 0,7 procent av BNP i bistånd. Om dessa kriterier uppfylls av de rika länderna kan de tillträda som permanenta stater i rådet. Detta ansågs av många småstater vara oacceptabelt att endast rika länder kan nå de permanenta platserna.

Enligt FN:s tidigare generalsekreterare Boutros Boutros-Ghali är krisen i FN inte framkallad av händelserna efter den 11 september 2001 eller av kriget i Irak. Den är relaterad till det kalla krigets slut och de drastiska förändringarna i världssystemet. Boutros Ghali anser att FN:s kris är en Nord-Syd-kris och att Nord anser att FN borde fungera som en förlängning av de mäktigaste staternas utrikespolitik. Å andra sidan rättfärdigar Syd FN-stadgans grundläggande antaganden och accentuerar behovet av FN:s demokratisering.¹³⁵

Det kommer inte vara utan svårighet att komma fram till en enhällighet inom generalförsamlingen, beträffande vilka länder som skall erhålla de framtida rådplatserna. Motsättningarna mellan länder som bedriver lobbying efter en permanent plats är enorm och de största potentiella kandidaterna från Asien är Indien och Japan som också ingår i G-4.

---

¹³⁴ Den svenska tidskriften, Världshorisont, Nr 2 2005 s.14

¹³⁵ Globalt Perspektiv, FN: s kris och dess reformering- ett Syd perspektiv, www.globalpublications.org

Den indiska regeringen stödjer Kofi Annans reformpaket om utvidgningen av Säkerhetsrådet i både permanenta och icke-permanenta kategorierna. Genom ett gemensamt reformförslag med G-4 länderna stödjer Indien mest Annans modell A. Det är tveksamt om Indien kan vinna en acceptans av alla de fem permanenta staterna, eftersom varken Kina eller USA står bakom Indiens begäran om en permanent plats.

En anledning till detta kan vara att Indien har vägrat underteckna avtalet om icke-spridning av kärnvapen (NPT). Utav den ovanstående orsaken delar jag USA:s ståndpunkt att en medlemsstat som inte följer FN:s grundläggande principer bör inte ges ett stort ansvar inom det internationella samfundet. En ytterligare betoning för Indien är den 57-åriga konflikten med ärkerivalen Pakistan om Kashmirfrågan som heller inte den följer de internationella bestämmelserna.

Munir Akram som är Pakistans FN:s ambassadör uttalade sig på följande sätt; ”Pakistan would do everything possible to thwart India’s attempts to get a permanent seat in the UNSC.”¹³⁶ Den pakistanska regeringen, som också söker en icke-permanent plats i rådet kommer att ha svårigheter att erhålla en acceptans av de fem permanenta staterna. Pakistan har mest sitt stöd bland UFC gruppen som stödjer Annans modell B dvs. att inte ta in nya permanenta medlemmar i Säkerhetsrådet utan endast nya icke-permanenta platser.

Japan har alla marginalerna på sin sida till en acceptans av de nuvarande fem permanenta staterna för en eventuell permanent plats i Säkerhetsrådet, eftersom landet har både den ekonomiska och tekniska potentialen. Den japanska regeringen stödjer Kofi Annans modell A med både permanenta och icke-permanenta stater vilket är nästan identiskt med G-4:s reformförslag. Japan är medlem i denna grupp.

Den starkaste politiska oppositionen mot Japans tillträde till Säkerhetsrådet kommer från Kina. Den största anledningen till motståndet är Japans förflutna aggression mot sina grannar innan och under andra världskriget. Kina gör gällande att Tokyo måste sona sina tidigare militära aktioner, där den kinesiska premiärministern Wen Jiabao uppmanade på följande sätt: ”Only a country that respect history takes responsibility for history and

---

¹³⁶ Pakistan plays spoilsport, to oppose India’s bid for UN seat, www.pakistandaily.com. 2004-09-20

wins over the trust of peoples in Asia and the world at large can take greater responsibilities in the international community”¹³⁷.

Enlig USA: s förre utrikesministern Colin Power¹³⁸ återstår det att se om Japan kan förändra sin passiva konstitution. Japans grundlag förbjuder mellanstatliga konflikter skall lösas med militärt våld. Under Irakkriget sände den japanska regeringen trupper till Irak för att stödja amerikanska och brittiska trupper vilket kan vara en signal att Japan försöker ändra på sin utrikespolitik för att få en acceptans av ”the big five”.

Utvidgningen av Säkerhetsrådet kräver en förändring av FN-stadgan och Kina kommer förmodligen att förhindra FN-resolutioner för att blockera Japans tillträde till rådet, genom att lägga sitt veto. Edward Luck¹³⁹ som är direktör i Colombia universitet anser att konsekvensen att förneka Japan en permanent plats kan få nationella effekter. För att förhindra en sådan konsekvens, menar Luck att det bästa vore om Japan eller G-4 söker sig till roterande platser. Enligt Luck kan det finnas möjlighet för roterande platser i rådet för olika regioner.

Ordförande i Svenska freds- och skiljedomsföreningen Frida Blom föreslår att den roterande modellen har fördelen att den skulle skapa större flexibilitet och öppenhet samt sätter press på länder som vill bli valda att göra sig förtjänta av en plats.¹⁴⁰

Det bästa är för Japan att erkänna sitt förflutna krigiska misstag med sin granne för att kunna få en acceptans av Kina.

Tyskland är också en uppenbar kandidat från Europa och en av Europas starkaste ekonomier. Landet stödjer Kofi Annans modell A och är medlem i G-4 samt söker sig en permanent plats i Säkerhetsrådet. Det finns en tydlig acceptans för Tyskland bland de fem permanenta staterna att bli framtidens Säkerhetsråds permanenta medlem. Tyskland bedömer sig ha många viktiga allierade på sin sida som Frankrike, Japan, Ryssland och andra viktiga europeiska partner. Även USA stödjer den tyska regeringens reformförslag.

---

¹³⁷ Artikel av Anwar Iqbal, UPI South Asian Affairs Analyst, www.washingtontimes.com, 2005-04-15

¹³⁸ Powell links Japan UN seat to constitution, www.chinadaily.com.cn, 2004-08-13

¹³⁹ Direktör för Center on International Organisation of the School of International and Public Affairs at Cloumbia University, Intervju av Bree Sposato

¹⁴⁰ Tal av Frida Blom inför FN-toppmöte 14-16 september 2005, www.svenska-freds.se/konflikthantering/FN/toppmotestal.shtml

Under de senare åren har den italienska regeringen engagerat sig mycket inom FN:s frågor och sänder ofta ut fredsbevarande trupper till konfliktdrabbade områden. Italien tillhör UFC gruppen och är för en utvidgning av icke-permanenta platser i rådet. Landet motsätter sig ett tysk permanent plats i rådet på grund av att Italien är medlem i UFC och därmed emot G-4 förslaget. UFC gruppen anser att G-4 söker permanenta platser enbart för sin egen politisk vinning och kräver dessutom att på lång sikt erhålla vetorätt.

Afrika har inte för närvarande någon permanent plats i Säkerhetsrådet och den afrikanska kontinenten har via AU angett sitt reformförslag för utvidgningen av Säkerhetsrådet. Deras förslag baseras på att de nya permanenta staterna skall ha lika förmåner som de nuvarande fem permanenta stater och dessutom kräver Afrika ytterligare en icke-permanent plats dvs. totalt 26 medlemsländer i Säkerhetsrådet. AU:s reformförslag ligger närmast Kofi Annans modell A. Afrika söker två permanenta platser för Afrika som skall omfattas av vetorätt och fem icke-permanenta platser. Hittills har AU inte enats om vilka två länder som skall representera Afrika för en permanent plats i rådet.

Afrika har den största möjligheten att få en acceptans av de fem permanenta staterna för en permanent plats i rådet. Det finns också flagranta uttalande från ”The big five” att Afrikas position bör förbättras i rådet. De flesta medlemsstater har uttryckt sig positivt om permanent plats för Afrika. Detta på grund av att kontinenten inte har haft en permanent plats i Säkerhetsrådet under organisationens 60 åriga existens. En annan aspekt är att Afrikas frågor dagligen har dominerat världssamfundets agenda och det är dags för en permanent representation för kontinenten. Det som talar mot Afrikas representation i rådet är att många afrikanska länder fortfarande har problem med suveräniteten och korrruptionen samt är u-länder. Trots detta anser jag att saknaden av permanent representant från den afrikanska kontinenten i rådet innebär en stor brist i FN-systemet. Det är inte heller rimligt med tanke på att Afrikas frågor har dominerat Säkerhetsrådet dagordning den senaste tiden.

Frågan blir vilka länder som skall representera Afrika i Säkerhetsrådet. Valet kan komma att stå mellan de tre länderna Egypten, Nigeria och Sydafrika. Enligt många politiska

bedömare får Sydafrika en av platserna. För den andra platsen pågår ett intensivt lobbyarbete från Egypten och Nigeria, som ännu inte är avgjord. USA stödjer dock Egypten att erhålla platsen som icke-permanent medlem i rådet. Denna fråga kommer enligt AU att avgöras när frågan blir aktuellt för att nominera kandidaterna meddelade Said Djinnit AU:s kommissionär för fred och säkerhet.¹⁴¹

Det finns även vissa motsättningar och åsikter i Afrika att både Sydafrika och Egypten inte är tillräckligt svarta för att representera kontinenten i Säkerhetsrådet. Beträffande Egypten anser den nigerianske topp tjänstemannen Davo Oluyemi-Kusa att landet tillhör mer den arabiska sektorn än den afrikanska. Jag anser att Afrikas läge inte skall värderas genom vilket land som är mer svart befolkning än andra länder. Istället borde afrikanska länder fokusera på att vilket land som har den politiska styrkan att kunna representera Afrika i Säkerhetsrådet. När det gäller Sydafrika bör medlemsstaterna inte glömma landets förflutna. Det var bara några år sedan som landet styrdes av apartheid regim, där landet fortfarande idag brottas med de konsekvenser som regimen orsakade. Det kan därför innebära att Sydafrika ännu inte är moget att inneha ett så stort internationellt ansvar, även om det pågår en demokratisk process i landet.

När det gäller Latinamerika råder det motsättningar mellan de tre länderna Brasilien, Argentina och Mexico. Alla tre länder välkomnar Kofi Annans reformförslag. Brasilien stödjer A modellen och Argentina och Mexico stödjer B modellen. Brasilien är medlem i G-4 där den största motståndaren till denna grupp är UFC gruppen som både Argentina och Mexico ingår. G-4 kräver nya permanenta platser med vetorätt medan UFC endast vill öka antalet icke-permanenta platser i rådet. I och med de olika ståndpunkterna är det tydligt varför dessa motarbetar varandra.

Vaken Kina eller USA stödjer G-4:s reformförslag och det var en stor besvikelse för den brasilianska regeringen, eftersom landet förväntade sig att Kina skulle stödja reformförslaget. En anledning till detta var att Brasilien hade tidigare officiellt erkänt

---

¹⁴¹ Artikel av Richard Mantu, Stop bickering over UNSC, www.news24.com 2005/07/03

Kina som en marknadsekonomi. Å andra sidan stödjer Ryssland, Brasiliens förhoppning om att erhålla en permanent plats i Säkerhetsrådet.

Edward Luck anser att ett roterande fördelningssystem skulle vara den bästa lösning men är inte klar över vilken typ av rotation som skulle fungera mellan dessa länder. Luck's förslag om roterande fördelningssystem mellan dessa tre länder skulle förmodligen bidra till ett bättre klimat i rådet för att minska spänningar mellan dessa länder och dessutom innebär en ökning av flexibilitet i rådet.

USA är inte villig att någon kandidat överhuvudtaget skall tilldelas vetorätt och pratar varken för modell A eller B. Landet välkomnar en utvidgning av Säkerhetsrådet med två permanenta och tre icke-permanenta platser. Två permanenta platserna skall tilldelas Japan och Tyskland.

Jeffrey Laurenti som är utredningschef hos USA:s FN-förbund menar att Japan och Europa skall tilldelas en inflytelserik position, utan att fullt ut överta ansvaret för fred och säkerhet. USA vill vidmakthålla sin handlingsfrihet och tanken är att avstå från utländska bindningar.¹⁴²

USA strävar efter att FN skall bli effektivare och vill förvandla organisationens byråkrati men är inte villig att utvidga organisationens mandat eller reformera dess roll hävdar Princeton Lyman som är biträdande utrikesminister i USA.¹⁴³

Enligt USA består FN: s problem av en strukturell och ekonomisk ineffektivitet samt en brist på trofasthet gentemot de stora aktörernas dagordning. Den amerikanska regeringen vill bevara sin handlingsfrihet och driva reformprocessen. USA förespråkar vissa avgörande kriterier för tillträde till rådet. De potentiella staterna som vill erhålla en permanent plats måste vara kvalificerade för uppgiften där också den geografiska balansen bör tillmätas betydelse. Det viktigaste enligt USA är dock att effektivisera systemet. Princeton Lyman anser att USA inte vill upphäva stormakternas veto i Säkerhetsrådet.

---

¹⁴² Truedson Lars, FN inför ett nytt århundrade s.63 och 67

¹⁴³ Ibid. s.82

När John Bolton utnämndes till amerikansk FN-ambassadör bara två månader före FN-toppmötet i september 2005 betraktades detta av många som ett provokativt beslut av Bush-administrationen mot FN:s vänner.¹⁴⁴ Bolton har nämligen vid ett tillfälle uttryckt sig att det behövs bara en permanent medlem i Säkerhetsrådet och det är USA.

Dessa uttalande visar tydligt vilken politisk linje USA strävar efter för att reformera FN. Den amerikanska regeringen vill reformera organisationen när det är lämpligt för deras utrikespolitik och landet vill bevara sin nuvarande maktposition i samfundet.

Frankrike och Storbritannien välkomnar G-4:s förslag och detta kan tolkas som att dessa två länder stödjer Kofi Annans reformförslag modell A. Tony Blairs regering är också beredd att se en afrikansk permanent representation i rådet. Varken Kina eller USA stödjer G-4:s reformförslag. Ryssland förhåller sig inte till något specifikt reformförslag men är villig att se en ökning av Säkerhetsrådet till 20 länder och att reformeringen skall ske enligt FN-stadgans bestämmelser, dvs. att de fem permanenta staterna skall avgöra hur reformarbetet skall genomföras. Ryssland accepterar inte någon förminskning av de fem permanenta staternas position i rådet och menar att en ökning av antalet permanenta platser i rådet inte får försvaga organisationens effektivitet. Landet är för att de nya permanenta staterna skall tilldelas vetorätt för att rådet skall vara representativt för att avspegla de verkliga förhållandena. Utav dessa ståndpunkter verkar det som att den ryska regeringen går i linje med USA:s förslag att de fem staternas position inte skall spädas ut men å andra sidan är landet beredd att utöka vetorätten i rådet.

Kina stödjer UFC:s reformförslag som vill utöka antalet medlemmar i rådet till 25 länder men inte utdela någon permanent plats till några länder. Detta reformförslag ligger i linje med Kofi Annans B modell och den kinesiska regeringen vill absolut inte tilldela någon vetorätt. Den kinesiska regeringen vill inte att rådet skall expanderas hastigt men är beredd att se en utökning av små stater och u-länder i rådet särskild från den afrikanska kontinenten.

---

¹⁴⁴ Av FN-förbundets ordförande, Aleksander Gabelic, www.fn.se

Den svenska regeringen stödjer generalsekreterares reformförslag modell A om ett utvidgat Säkerhetsråd med sex nya permanenta medlemmar i rådet. Fyra av dessa platser skall tilldelas Tyskland, Brasilien, Japan och Indien där dessutom Afrikas position skall stärkas i rådet.

Per Ahlin anser att problematiken med vetorätten kan lösas genom den så kallade tvåfaldiga vetot som baseras på att det krävs minst två stater för att säga nej till ett resolutionsutkast för att veto ska anses ha lagts.¹⁴⁵

Det är tveksamt om de fem permanenta staterna är intresserade av att förlora eller fördela den position som de tilldelades från början vid organisationens skapande. Frankrike, Ryssland och Storbritannien är villiga att tilldela vetorätt till nya permanenta stater i framtiden.

När det gäller vetorättsregeln inom FN-stadgan medför denna att det bara är tio procent av medlemmarna i rådet som är med och bestämmer i frågor rörande fred och säkerhet. Detta anses av många politiska bedömare vara en regel som inte effektiviserar rådet utan snarare förlamar systemet. Paul Gossner är emot vetorätten men han påpekar att FN utan vetorätt skulle bli mer tandlös och det är bristen på handlingskraft som gör att samfundet får enorm kritik.¹⁴⁶

Edward Luck¹⁴⁷ hävdar att det inte är realistisk att begära av de fem permanenta staterna att lämna ifrån sig sin vetorätt. Vid varje försök att minska det amerikanska inflytandet i rådet skulle inte tas väl upp av Washington. Luck betonar att vi måste komma ihåg att under San Francisco konferensen 1945 framförde USA, Storbritannien och Ryssland att det inte skulle bli någon FN utan vetorätten. Luck menar att de nya permanenta staterna inte skall tilldelas någon vetorätt, eftersom det kan medföra en begränsning av rådets handlingskraft. Han anser att världen inte skulle ha överlevt kalla kriget utan vetorätten.

De olika effekterna som kan bli resultatet genom utvidgningen av Säkerhetsrådet, blir i mångt och mycket endast spekulationer. Ingen kan egentligen ge ett klart svar, oavsett

---

¹⁴⁵ Ahlin Per (Red) Tandlös eller tiger, Sju uppsatser om FN, s.16

¹⁴⁶ Intervju av Maria Hazard i mars 2005 i Lund, Paul Gossner har arbetat med FN:s utvecklingsråd.
www.radioupf.se/p=59 tandlös

¹⁴⁷ Intervju av Bree Sposato, <http://ase.tufts.edu/hemispheres/2005/Luck.doc>

vilken modell som väljs. Utvidgningen av Säkerhetsrådet anses av de flesta medlemsstaterna vara en av de mest svårlösta frågorna som världssamfundet stått inför och vägen till målet för rådet att bli mer demokratiskt är lång. Detta trots att det råder stor konsensus mellan de flesta medlemsländerna inom generalförsamlingen om utvidgningen av Säkerhetsrådet. Även om alla medlemsstater är villiga att demokratisera och utvidga rådet avgörs dock hela processen i slutändan av de fem permanenta staterna i Säkerhetsrådet.

En av många röster i utvidgningsfrågan kommer från Per Ahlin som anser att anpassningen av FN till dagens verklighet kräver en avvägning mellan intresset att effektivisera och behovet av legitimitet. Han hävdar att resultatet av denna avvägning blir att effektiviteten måste prioriteras, eftersom organisationen blir attraktivt för stormakterna. Enligt Ahlin är det fel ur legitimitetssynpunkt att Säkerhetsrådet endast har fem permanenta stater, men flera permanenta medlemmar skulle vara förödande för effektiviteten. Ahlin anser att omvärlden inte skulle vinna på ett antal nya permanenta platser i rådet, eftersom det ytterligare ökar risken att hindra Säkerhetsrådsaktioner.¹⁴⁸

Edward Luck menar att varje försök att mångdubbla antalet permanenta platser strider mot dagens maktförhållanden, eftersom vi befinner oss i en unipolär värld med USA i spetsen vilket har både en ekonomisk och militär makt.

USA har inte för närvarande intresse att expandera Säkerhetsrådet, särskilt nu när landet befinner sig i Irak. USA söker efter en vidsträckt harmoni av utvidgningen av Säkerhetsrådet och ”no artificial deadline”.¹⁴⁹ Samma tankegångar har Tahir-Kheli, rådgivare till amerikanska utrikesministern Condoleezza Rice som uttalade sig på följande sätt; ”Will work with you to achieve enlargement of the Security Council, but only in the right way and at the right time”.¹⁵⁰

I anslutning till detta påstående från Luck och Tahir-Kheli, anser många kritiker att USA är det land som endast vill reformera FN för att främja sitt utrikesintresse. Enligt ovan nämnda uttalande märks det tydligt att USA vill modernisera världssamfundet på egna

---

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Artikel av Anwar Iqbal, UPI South Asian Affairs Analyst, www.washingtontimes.com, 2005-04-15

¹⁵⁰ www.usunewyork.usmission.gov

premissor. En del kritiker hävdar till och med att anledningen till att USA inte betalar sina avgifter till FN är att landet vill obstruera FN:s förändringsarbete.

Phyllis Bennis¹⁵¹ å andra sidan menar att målet med reformen måste vara att förvandla FN till en självständig internationell rörelse med samverkande parter i arbetet för en rättvisare värld. FN:s generalförsamling som är FN:s mest demokratiska instans, bör ges den positionen den fick vid avkolonisering. Samtidigt skall organisationen sträva efter att skapa en reform av internationell demokrati även i rådet. Jag delar därför Bennis uppfattning om att Säkerhetsrådet skall inneha en bredare representation och mindre inflytande från de vetoberättigade länderna.

Sveriges inställning beträffande vetorätten är att den bör begränsas och att användandet försvåras. När det gäller eventuella effekter i framtiden informerar ordförande i Svenska freds- och skiljedomsföreningen Frida Blom att innehållet i det senaste deklaraionsutkastet från FN, uppmanar vetomakterna att avstå från att använda vetot när det handlar om folkmord, etnisk utrensning, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser. Dessutom bör vetomakterna tvingas att redogöra för sina motiv för att lägga in veto.¹⁵²

Säkerhetsrådets sammansättning måste omprövas år 2020 enligt reformförslaget, men regeringen anser att omprövningen bör ske oftare. På lång sikt har Sverige den inställningen att det inte skall finnas några permanenta medlemmar, dock är det inte realistiskt med tanke på dagens politiska realitet. Det finns ett missnöje hos utvecklingsländerna men den svenska regeringen menar att man inte bör glömma att USA:s stöd är kolossalt betydelsefullt för FN. Sveriges FN-ambassadör Anders Lidén har under sitt uttalande uttryckt ett definitivt nej till vetorätten. Lidén anser att en periodiskt återkommande översynsmekanism bör införas, som regelbundet granskar Säkerhetsrådets eventuella nya permanenta medlemmar.¹⁵³

---

¹⁵¹ Phyllis Bennis, En kuvad världsdemokrati s.294

¹⁵² Tal av Frida Blom inför FN-toppmöte 14-16 september 2005, www.svenska-freds.se/konflikthantering/FN/toppmotestal

¹⁵³ Ett uttalande av Lidén Anders, www.globalpolicy.org/security/reform/statements/2005/0711swedish

En kort sammanfattning över vad jag har kommit fram till är, att när det gäller de nuvarande permanenta staternas inställning till Kofi Annans reformförslag visar det tydligt att det finns olika uppfattningar hur Säkerhetsrådet reformering bör ske i framtiden. Alla de fem permanenta staterna är positiva till en modernisering för att rådet skall avspegla den politiska och ekonomiska realiteten i världen. Det vill säga att ”The big five” stödjer att en reformering av Säkerhetsrådet men inte exakt på Kofi Annans premisser eller enligt hans reformförslag.

Utav det som är redovisat, framkommer att USA och Ryssland motsätter sig Kofi Annans förslag. Ryssland motsätter sig emellertid mot antalet permanenta stater och föreslår 20 platser istället för förslagets 25. USA föreslår det minsta antalet på två permanenta platser och tre icke- permanenta. Kina vill utöka antalet icke-permanenta.

Som dagens politiska verklighet ser ut pekar allt på att de fem permanenta staterna inte kommer att acceptera en minskning av deras maktbefogenheter i Säkerhetsrådet trots att kalla krigets dagar är förbi. Inte heller är det troligt att de fem stora är villiga att dela med sig av det ansvar som tilldelats dem enligt FN-stadgan. Det saknas inte regler inom FN-stadgan utan det är medlemsstaterna som inte åtlyder de regler som redan finns. Så länge varje nation sätter sina nationella intressen framför den globala freden och säkerheten anser jag att det finns lite politiskt utrymme för att reformera FN:s Säkerhetsråd, eftersom det råder flera motsättningar mellan fattiga och rika kring hur FN-systemet skall reformeras i framtiden. Jag delar därför Hans Corells¹⁵⁴ uppfattning om att det egentligen är medlemsstaterna som behöver reformeras och inte FN.

De medlemsstater som vill nå en bättre position i Säkerhetsrådet försöker genom så kallad diplomatiska utspel få med andra medlemsstater att rösta på deras förslag. Under FN: s toppmöte i september 2005 var det tydligt att utvidgningen av Säkerhetsrådet inte är en enkel fråga för medlemsstaterna att enas om. Det krävs en oerhörd lobbying från de potentiella kandidaterna att erhålla en politisk acceptans av de fem permanenta staterna.

---

¹⁵⁴ Den svenska tidskriften, Världshorison, Nr 2 2005 s.13, Tidigare undergeneralsekreterare och rättschef i FN

Jag är övertygad om att ett utvidgat Säkerhetsråd medför ett mer representativt råd, där också legitimiteten ökar.

Avslutningsvis vill jag påminna att om FN-stadgan varit ett helt nytt påfund skulle FN: s struktur och organisationens syfte och mål motsvara dagens politiska verklighet. Det vill säga en naturlig anpassning till den postmodernistiska världen.

En reform av FN: s Säkerhetsråd bör ske, men det skall ske under förutsättning att kandidatländerna har både kapacitet och resurser för att kunna upprätta fred och säkerhet i världen. Samtidigt skall de länder som väljs i rådet skall ha haft en förfluten demokrati bakom sig som de icke-demokratiska staterna skall kunna lära sig av.

Jag håller med Boutros Ghali att världssamfundet inte skall vara en måltavla och redskap för de stora aktörerna för att genomföra deras egen utrikespolitik. Det är dags att demokratisera Säkerhetsrådet och anpassa det till vår tid politiska realitet. FN skall vara en plattform för alla stater att kunna agera när det sker oacceptabla angrepp. Enligt Dag Hammarskjöld¹⁵⁵ är de små medlemsstaterna som behöver FN mest och jag anser att de stora aktörerna som talar om demokrati bör själva rätta sitt politiska agerande gentemot omvärlden, eftersom demokrati föder demokrati och tvång föder hat.

---

¹⁵⁵ Han avled vid en outhärdad flygolycka i Afrika efter Kongokrisen.

Källor

Litteratur

Ahlin Per och Wrangé Pål, Den eviga freden. Juristförlaget AB 1992 Stockholm

Ahlin Per, Folkräkten i svensk säkerhetspolitik, Juristförlaget, 1993, Stockholm

Ahlin Per (red) Tandlös eller Tiger, Sju uppsatser om FN, Juristförlaget AB 1995 Stockholm

Bennis, Phyllis En kuvad världsdemokrati: ur Washington dominerar dagens FN, Översättning: Oskar Söderling, Förlag: Tankekraft, 2004, Stockholm

Bring Ove, FN-stadgan och världspolitik, fjärde upplagan, Norstedts Juridik AB 2002 Stockholm

Bring Ove, FN- stadgans Folk rätt, upplaga 1.1, Norstedts Juridik AB, 1992 Stockholm

Bring Ove, Mahmoudi Said, Sverige och folkrätten, andra upplagen, Norstedts Juridik AB 2001 Stockholm

Bring Ove, Det folkrättsliga investeringskyddet, Liberförlag, 1979, Stockholm

Bjöl Erling, Internationell politik, Utgåva av Utrikespolitiska institutet, översättning av Erik Holm, Förlag; Aldus 1976 Stockholm

Claude Inis L, Swords into plowshares, the problems and progress of international organisation, upplaga 3, rev. ed, London, (1964)1966.

Cramér Per, Neutralitet och Europeisk Integration, upplaga 1. Norstedts Juridik AB 1998 Stockholm

Ett utmanat FN: åtta röster om reformer för fred/ Diana Amnéus, Redaktör: Elisabeth Cervin, Pax, Svenska freds- och skiljedomsföreningen (distributör), 2005, Stockholm.

Fassbender Bardo, UN Security Council reform and right of veto s, 19-20, Hague, Kluwer Law International, cop 1998 London.

Göran Melander och Ingrid Segerstedt Wiberg, FN- för en tryggare värld, Liber Förlag 1982, Stockholm.

Finn Friis, Förenta Nationerna, Mål, Medel och Verksamhet. Bokförlaget Aldus/Bonniers Översättning av Lars Erik Blomqvist, 1965 Stockholm.

In Larger Freedom, Published by the United Nation Department of Public Information.

Jervas Gunnar E, FN och en ny världsordning, Världspolitikens dagsfrågor, 1991:2, Utrikespolitiska institutet, 1991, Stockholm

Karlsson, Svante, en introduktion, Freds- och konfliktkunskap studentlitteratur, tredje upplagen, förlag: Padrigu, 1990, Göteborg.

Müller, Joachim W. Reforming the United nation, The Hague: Kluwer Law International in co-operation with the United Nations, cop. 2001.

Truedson Lars, FN inför ett nytt århundrade, Skogs grafiska AB 1998 Stockholm.

Tio tycker om FN, En idéskrift för 2000-talet, Redaktör: Karin Backström, Lasse Berg, Svenska FN-förbundet, 2000, Stockholm.

Vårt Globala Grannskap, Den grundläggande visionen/Kommissionen för globalt samarbete, Medarbetare: Carlsson Ingvar, Ramphal Shridath, Hassan Ali, Arcis, Diane, svenska FN-förbundet, Olof Palmes internationella centrum, 1995 Stockholm.

Visioner om nytt FN: En analys av förslagen om FN från kommissionen för global samarbete- och en annorlunda vision, Förlag: PeaceQuest/Sverige, cop. 1996, Stockholm.

Proposition

Kommentarer till Förenta Staternas Stadga 1946:196

Resolution

Resolution 678, November 29, 1999 On the invasion of Kuwait

Internet:

www.un.org

www.chinadaliy.com.cn/english

www.fn.se Artikel Av: FN-förbundets ordförande Aleksander Gabelic

www.globalpolicy.org/security/reform/statements/2005/0711swedish.htm

www.ukun.org/articles

www.dw-world.de

www.securityconcilrepor.org

www.reformtheun.org

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly Lennart Pehrson

www.washingtontimes.com/upi-breaking/20050327-031224-1905.htm
www.pakistandaily.com

www.globalpolicy.org/security/reform/2005/0713theses.htm, Theses Towards a Democratic Reform of the UN Security Council, By James Paul and Céline Nahory, Global Policy Forum. July 13, 2005

www.globalpublications.org/Glob%20Persp%202005.1.pdf

Tidskrifter

Aftonbladet, Artikel, datum, 2005-03-27, författaren ej angiven

Göteborg Posten, datum, 2004-12-04 Artikel Av: Göran Persson

Göteborg Posten, datum, 2005-03-12, Artikel Av: Peter Andersén

Göteborg Posten, datum, 2004-12-01, Artikel Av: Jan Halldin

Göteborg Posten, datum, 2005-04-11, Artikel Av: Britt-Marie Mattsson

Göteborg Posten, datum, 2005-03-22, Artikel Av: Britt-Marie Mattsson

Globalt Perspektiv, FNs kris och dess reformering – ett Syd- perspektiv,
av Boutros Boutros-Ghali

Hallands Nyheter, datum, 2004-09-27, Artikel Av: Gunilla kinn/tt

Svenska Dagbladet, datum, 2004-10-02, Artikel Av: Hans Corell

Svenska Dagbladet, datum, 2004-12-02, Artikel Av: Karin Henriksson

Svenska Dagbladet, datum, 2005-05-09, Artikel Av: Laila Freivalds

Världshorisont, Tidskrifter om FN. Westerlund Jonas, handläggare på

UD NR 2 2005

Övrigt

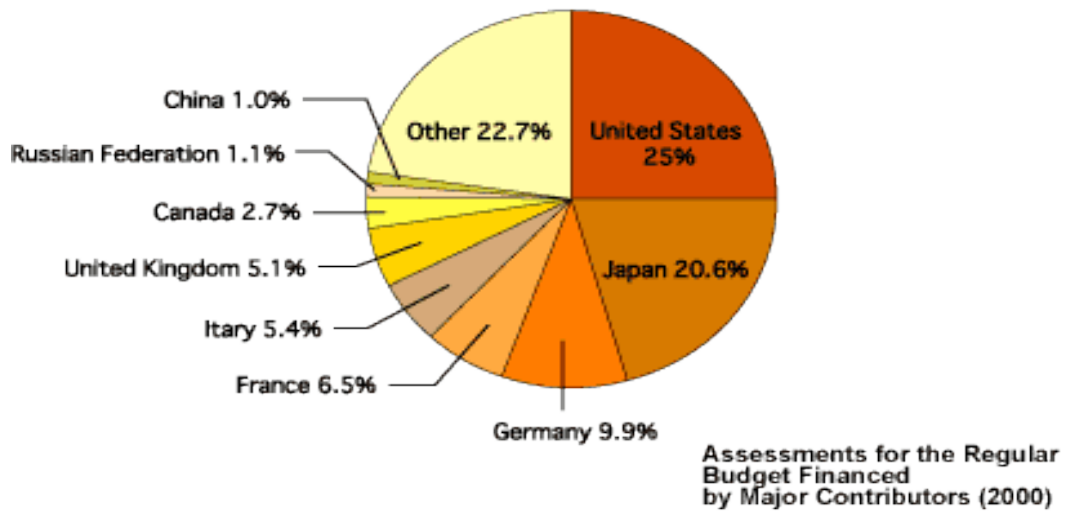
Bilagor

Atlantdeklarationen (The Atlantic Charter)

1. Deras länder eftersträvar ingen utvidgning vare sig i territoriellt eller annat avseende.
2. De önskar inga territoriella förändringar som icke överensstämmer med vederbörande folks fritt uttrycka vilja.
3. De respekterar alla folks rätt att själva välja det statsskick under vilket de önskar leva och de önskar återställa suveränitet och självstyrelse åt de folk som med våld har berövats dem.
4. Med tillbörlig hänsyn tagen till sina existerande förpliktelser önskar de bereda alla länder, stora som små, segrare och besegrade, lika tillgång till en världshandel och råvaror som de behöver för sitt ekonomiska välstånd.
5. De önskar få tillstånd det mesta vittgående samarbete mellan alla länder på det ekonomiska området i syfte att bereda alla förbättrade arbetsvillkor, höjning av levnadsstandard och sociala säkerhet.
6. Efter nazisttyranneriets definitiva krossande hoppas de att en fred skall kunna upprättas, som ger alla folk möjlighet att leva i trygghet inom sina egna gränser och människorna i alla länder garanterad rätt att leva i frihet från fruktan och nöd.
7. En sådan fred skall innebära rätt för alla att utan hinder befara världshaven.
8. De anser, att världens länder, av såväl realistiska som moraliska skäl, måste överge bruket av våld. Enär ingen fred för framtiden kan tryggas, om nationer som hotar eller kan komma att överföra andra länder har till sitt förfogande land – sjö- och flygstridskrafter, anser de en avväpning av dylika nationer ovillkorligen nödvändig, i avvaktan på att ett allmänt, permanent säkerhetssystem upprättas. De kommer likaledes att uppmuntra och befrämja alla praktiska åtgärder som kan lätta den förkrossande rustningsbördan för alla fredsälskande folk.¹⁵⁶

---

¹⁵⁶ Ove Bring s. 18 FN- stadgans Folkkrätt Norstedts Tryckeri AB upplaga 1.1 1992

Figur 2.¹⁵⁷

¹⁵⁷www.mofa.go.jp/policy/un/reform/role.html